

Jak psát vysokoškolské závěrečné práce

**ÚSTŘEDNÍ
KNIHOVNA
ČVUT V PRAZE**

Zpracovaly: PhDr. Ludmila Tichá, Mgr. Zdeňka Cívínová, Mgr. Michaela Morysková,
Mgr. Ilona Trtíková, Mgr. Lenka Němečková

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA ČVUT

2009, akt. říjen 2011, květen, říjen 2013, červen 2014, září 2016

Obsah

I. Struktura a formální náležitosti	4
II. Formální úprava	11
Základní technické údaje	11
III. Autorský zákon a autorská etika	17
Autorský zákon	17
Autorská etika	21
IV. Plagiátorství	23
Definice plagiátu	23
Co vše je plagiátorství	24
Detekce plagiátorství	25
Jak se plagiátorství vyvarovat	25
Legislativní rámec plagiátorství	26
V. Jak citovat	30
Citační styly	34
Citační nástroje	37
Norma ČSN ISO 690	38

Jak psát vysokoškolské závěrečné práce

Vysokoškolské závěrečné práce jsou součástí státních závěrečných zkoušek, jejich účelem je prokázat schopnosti absolventů bakalářského, magisterského a doktorského studia řešit samostatně odbornou nebo vědeckou problematiku.

- Bakalářskou prací student ukazuje, že je schopen řešit a ústně i písemně prezentovat zadaný problém a obhájit své vlastní přístupy k řešení.
- Diplomovou prací student prokazuje, že je schopen řešit a ústně i písemně prezentovat zadaný problém a obhájit své vlastní přístupy k řešení. Diplomová práce se liší od závěrečné bakalářské práce charakterem zadaných problémů a rozsahem a hloubkou jejich zpracování.
- Disertační práce je výsledkem řešení konkrétního vědeckého úkolu, prokazuje schopnost studenta samostatně tvůrčím způsobem vědecky pracovat a musí obsahovat původní výsledky vědecké práce. Disertační práce je ucelené pojednání, které obsahuje původní uveřejněné vědecké výsledky studenta nebo výsledky přijaté k uveřejnění. Za disertační práci lze výjimečně uznat i soubor publikací nebo ke zveřejnění přijatých rukopisů opatřených integrujícím textem.

Následující stránky vám dají odpovědi na otázky související s vypracováním vysokoškolských závěrečných prací: jak se připravit, jak postupovat, jak psát, jak řadit jednotlivé části práce atd. Jsou to doporučení shromážděná z praxí různých vysokých škol. Je proto vždy důležité brát v úvahu instrukce vlastních fakult či kateder a ústavů a ptát se po nich.

I. Struktura a formální náležitosti

Výběr tématu

Výběr tématu je počátkem celého procesu přípravy, vlastní vědecké (odborné) práce i napsání textu. Právo studenta navrhnout téma své bakalářské, diplomové, rigorózní nebo disertační práce je zaručeno [Zákonem o vysokých školách](#) (§ 62 Práva studenta). Téma práce si můžete vybrat z nabídky katedry/ústavu, nebo si navrhnout téma sami. Je nutné brát v úvahu zaměření studijního oboru a poradit se s pedagogem. Téma může zadávat i jiná instituce, organizace nebo podnik. V tomto případě se poradte se zadavatelem i pedagogem.

Několik zásad výběru tématu:

- Vyberte si nové, dosud nezpracované a jednoznačně definované téma.
- Zvolte si téma aktuální, pro vás zajímavé, srozumitelné a nepříliš obtížně zpracovatelné.
- Vyberte si téma, ke kterému budou dostupné informační zdroje.
- Téma a požadavky práce předem konzultujte s vedoucím práce (se zadavatelem).
- Téma si zvolte tak, aby bylo možné upřesnit či aktualizovat danou problematiku.
- Zadané téma zachovejte, případné odchylky vysvětlíte v předmluvě práce.

Příprava

Nejprve je třeba definovat problémy, které chcete řešit, stanovit cíl práce, zvolit metody a objasnit, v čem bude přínos dané práce. Důležitou součástí přípravy je rešerše informačních zdrojů, ze kterých můžete čerpat. Díky ní si uděláte přehled o dostupnosti relevantní literatury a budete mít čas ji včas získat a přečíst. Naplánujte si postupné kroky, připravte název a sestavte strukturu práce. Naplánujte si i čas, který budete na jednotlivé kroky potřebovat. Usnadní vám to dodržet termín odevzdání.

Rešerše

Rešerše je soupis literatury k tématu, na kterém máte pracovat, napsat nějaké pojednání nebo připravit referát, prezentaci či přednášku. Udělat rešerši znamená prohledat dostupné informační zdroje: katalogy knihoven, odborné elektronické databáze i zdroje na internetu, např. webové stránky univerzit, vědeckých společností i firem oborově zaměřených na vaše téma. Shromáždění a přečtení vybrané relevantní literatury je předpokladem k vytvoření si přehledu o stavu poznání v oboru a tématu vaší práce. Utřídíte si tak základní poznatky, východiska a získáte inspiraci pro svou vlastní práci.

Příprava na rešerši a její provedení zahrnuje několik kroků:

- Výběr odborných termínů k tématu předpokládá znalost terminologie oboru v češtině i angličtině, protože vyhledávání v zahraničních elektronických databázích je obvykle založeno na komunikaci v angličtině.
- Formulace rešeršního dotazu předpokládá znalost různých typů vyhledávání a rešeršních nástrojů, např. Booleovských a proximitních operátorů a znaků krácení. Pokud jste se neúčastnili žádného z kurzů pořádaných knihovnou, je třeba alespoň přečíst si nápovědu (Search Tips) v databázích, ale i v knihovních katalozích. Sestavení rešeršního dotazu znamená zkombinovat klíčová slova tématu do logických celků, případně s pomocí výše uvedených operátorů.
- Výběr informačního zdroje znamená vytipovat knihovny s vhodným oborovým fondem, dostupné oborové databáze a internetové zdroje (např. encyklopedie, volně přístupné oborové zdroje, významné vědecké instituce) a vyhledat v nich relevantní literaturu (dokumenty) nebo fakta, data, parametry a jiné údaje.
- Vyhledávání v katalozích a databázích umožňují formuláře sestavené z vyhledávacích polí, do kterých vkládáte své rešeršní dotazy.
- Získané výsledky je třeba posoudit a vybrat jen ty relevantní. Pokud výsledky neodpovídají vašim požadavkům, je třeba rešerši doladit - upřesnit, použít jiné odborné termíny nebo omezit vyhledávání na určité roky vydání, jazyk, typ dokumentu.
- Pokud jste vyhledávali v katalozích knihoven nebo databázích, které neobsahují plné texty nebo data a fakta, výsledkem rešerše jsou jen záznamy o literatuře, jejíž plné texty (knihy, články) teprve musíte získat - nejlépe prostřednictvím služeb knihovny.

Příprava rešerše

1. Terminologie a klíčová slova - poradí vám vedoucí práce nebo školitel
Ujasněte si odbornou terminologii k tématu, na které se v práci zaměříte, a to i v angličtině. Připravte si základní odborné termíny pro téma (klíčová slova), jejich synonyma, nadřazené obecnější pojmy i podřazené speciálnější pojmy.
2. Výběr informačních zdrojů - poradí vám knihovníci
Prohlédněte si nabídku elektronických databází ve vaší knihovně a jejich obsah (obor). Promyslete si, která z knihoven by mohla mít literaturu pro danou tematiku. Zvažte, jestli byste ke své tematice použili normy a patenty. Podívejte se, jaké možnosti vyhledávání odborné literatury dávají internetové prohledávače (cílené na odborné a vědecké informace, např. Google Scholar).
3. Příprava rešeršního dotazu - poradí vám vedoucí práce, školitelé, knihovníci
Prohlédněte si vyhledávací systémy v katalozích, databázích a vyhledávače na internetu. Rozhodněte, do kterých polí budete dotazy zadávat. Přečtěte si nápovědy (Help, Search Tips atd.). Poučte se o užívání logických a pozičních (proximitních) operátorů a zformulujte rešeršní dotaz.

Příklad přípravy na rešerši

Ačkoli jsou plné texty dokumentů (článků a dalších dokumentů) v elektronických databázích v různých jazycích, záznamy i abstrakty dokumentů a vyhledávací systémy jsou v angličtině.

Téma práce:	Protipožární mobilní roboty
Topic:	Firefighting mobile robots
Příbuzné termíny a synonyma:	Mobilní robotické systémy, Automaticky řízená vozidla
Related terms or synonyms:	Robots for fire-fighting, Mobile robotic systems, Tracking mobile robots, Automated guided vehicles (AGV)
Nadřazené obecnější termíny:	Robotika, Roboty, Ochrana proti požáru, Záchrané prostředky, Nebezpečné prostředí
Broader terms:	Robotics, Robots, Fire protection, Rescue operation, Hazardous environment
Podřazené podrobnější termíny:	Mobilní roboty na kolech, Mobilní roboty na nohách, Dvoustopé mobilní roboty, Šplhající mobilní roboty,
Narower terms:	Wheeled mobile robots, Double-track mobile robots, Climbing mobile robots

Vlastní rešerše

1. Zadání rešeršního dotazu - poradí vám knihovníci

Do vybraného informačního zdroje zadejte připravený rešeršní dotaz a zobrazte výsledky. Dostanete seznam záznamů o dokumentech (údaje o autorech, názvu, roku vydání apod.). V knihovních katalozích najdete především knihy, časopisy, normy, disertace či výzkumné zprávy, v databázích převážně články z časopisů a příspěvky z konferencí.

2. Prohlédnutí záznamů a posouzení jejich relevance - zvládnete sami

Záznam obsahuje bibliografické údaje: jméno autora, název dokumentu, u článků také název časopisu, nebo název sborníku z konference, v němž byl článek publikován, dále datum vydání, počet stran a pracoviště autora. Kromě toho získáte i informace o obsahu (klíčová slova a abstrakt), podle kterých poznáte, jestli jde o relevantní dokument, který se přímo vztahuje k vaší tématice a který by stálo za to si přečíst.

3. Úprava dotazu - poradí vám knihovníci

Podívejte se na počet vyhledaných záznamů. Pokud jsou jich desítky a z prvních přečtených záznamů a abstraktů vidíte, že ne všechny jsou relevantní, zpřesněte svůj předchozí dotaz (pole: Search Within, Refine Your Query apod.), nebo ho zformulujte jinak. Vraťte se zpět do vyhledávacího formuláře a použijte jiná slova, případně omezte dotaz určením roku vydání, jazyku dokumentu atd.

Výsledky rešerše

1. Vložení výsledků rešerše - zvládnete sami nebo se poradíte s knihovníky
Pokud najdete přiměřené množství relevantních záznamů, u kterých nejsou k dispozici plné texty článků, překopírujte si údaje ze záznamů těchto článků a uložte nebo si je pošlete e-mailem, abyste mohli požádat knihovnu o dodání plných textů [službou EDD](#). Některé databáze a katalogy poskytují služby exportu citací nebo zaslání e-mailem přímo z databáze jedním kliknutím.
2. Vytvoření osobní kartotéky - poradí vám vedoucí práce, školitel i knihovníci
Jakmile se vám začnou hromadit záznamy o přečtené nebo zajímavé literatuře k vaší tématice, je potřeba je nějak utřídit a uspořádat. Takovou osobní kartotéku si můžete vést v jakékoliv formě (elektronický seznam, papírové kartičky), ale existují k tomu speciální softwary a nástroje. Ústřední knihovna ČVUT nabízí službu [Citace PRO](#), která umožňuje tvorbu a správu osobních kartoték a sdílení citací, tvorbu citací a jejich vkládání do textu. Některé podobné systémy jsou i volně dostupné, např. [CiteULike](#), [Mendeley](#) nebo [Zotero](#). [Více Citační nástroje](#).

Druhy rešerší

Existují speciální druhy rešerší rozlišené podle toho, z jakého zdroje se vyhledává, podle druhu dokumentu, případně podle toho, jak se rešerše zpracuje.

- Autorská rešerše je vyhledávání podle jména autora, který v dané tématice vyniká - poradí vám s ní vedoucí práce nebo školitel.
- Patentová rešerše se zaměřuje na vyhledávání patentů, buď ve specializovaných patentových databázích, nebo v oborových databázích, které patenty také obsahují - poradí vám knihovníci.
- Komentovaná (anotovaná, kritická) rešerše bývá často zadávaným úkolem pro studenty. Jde o přehled relevantních publikací (především článků z časopisů a příspěvků z konferencí) a zhodnocení jejich obsahu a přínosu pro řešenou problematiku.

Název práce

Název musí jasně formulovat téma práce s využitím odborné terminologie. Rozhodně nepoužívejte nespisovné výrazy a složité formulace. Pamatujte na to, že název má za úkol dát čtenáři základní informaci o tématu vaší práce.

Struktura práce

Struktura práce obsahuje kromě vlastního odborného textu také formální náležitosti stanovené obvykle univerzitou, fakultou, katedrou. Doporučení:

Formální náležitosti práce

- Desky obsahují základní údaje v jazyce práce: název vysoké školy a fakulty, označení druhu vysokoškolské závěrečné práce, jméno autora a rok zpracování.
- Titulní list vypracovaný v jazyce práce musí mít náležitosti předepsané univerzitou (fakultou). Je to název univerzity, fakulty a katedry (ústavu), název a podnázev práce včetně anglického ekvivalentu, druh práce (bakalářská, diplomová, disertační), rok vytvoření práce, jméno autora, jméno vedoucího práce u bakalářských a diplomových prací a jméno školitele u disertačních prací. Dále se uvádí studijní program a studijní obor.
- Zadání práce se obvykle vyplňuje do předepsaného formuláře a je to důležitá součást závěrečné práce. Uvádí se jen u bakalářských a diplomových prací. Ve formuláři se uvádí téma, jméno studenta, studijní program a obor, jméno vedoucího práce, akademický rok a zásady vypracování. Při hodnocení práce je posuzována míra splnění zadání.
- Prohlášení v jazyce práce, kterým student deklaruje, že práci vypracoval samostatně a citoval použitou literaturu.
- Poděkování je projevem úcty k těm, kdo autorovi při psaní práce jakkoliv pomáhali: konzultanti, učitelé, rodina (ne oponent, ten hotovou práci hodnotí).
- Obsah je souhrnem všech kapitol, podkapitol a dalších částí práce (přílohy, rejstříky, vysvětlivky, seznam použité literatury atd.) s uvedením stránky v textu.
- Abstrakt a klíčová slova se uvádějí v jazyce práce a v angličtině. Pokud je jazykem práce angličtina, uvádějí se také v češtině. Abstrakt stručně a přesně reprezentuje obsah práce, shrnuje cíl, metody, výsledky a závěry. Klíčová slova jsou odborné termíny vyjadřující obsah práce.
- Seznam zkratk a symbolů se sestavuje v případě, že jich je větší množství, a řadí se před vlastní text práce, nebo na konec práce.
- Soupis citací (seznam použité literatury) v jednotném formátu.

Vlastní text

Je psán a řazen podle osnovy zahrnující jednotlivé části textu v logickém sledu tak, jak postupovala práce na tématu:

- Úvod popisuje problém, který v práci řešíte, uvádí důvody, které vás k řešení vedly a stanoví cíl práce.
- Teoretická část (též metodologická) obsahuje dosavadní poznatky k danému problému, definici pojmů, formulaci hypotéz, výběr metod, které použijete, a důvody pro jejich použití.
- Současný stav řešené problematiky je jedna z úvodních kapitol práce umístěná obvykle za kapitoly Úvod a Cíle práce (pokud vedoucí práce nestanoví jinak). V této kapitole prokazujete svou znalost řešené problematiky založenou především na dosavadním studiu a přečtené literatuře, proto také v této kapitole budete nejvíc citovat. Obsahem kapitoly je např. složitost problému, u některých témat historický přehled, jednotlivé okruhy celé problematiky, způsoby jejich řešení, definice a normy, metody, výpočty,

modely i aplikace, které se při řešeních v současné době uplatňují. Záleží na oboru a tématu a v tom vám poradí vedoucí práce nebo školitel.

- Praktická část (též analytická nebo tvůrčí) obsahuje řešení problému, experimenty, výpočty, diskusi a vyhodnocení přínosu práce. Představuje tvůrčí část práce.
- Závěr shrnuje výsledky, hodnotí splnění cíle práce, případně uvádí možnost uplatnění řešení v praxi.
- Seznam použité literatury může být doplněn ještě doporučenou literaturou k tématu a odkazy na zajímavé webové stránky. Forma seznamu použité literatury se řídí pokyny pro citování (více [Jak citovat](#)).
- Přílohy se zařazují na konec práce. Jsou to texty, obrázky, grafy, tabulky, které by přímo v textu byly zbytečně detailní, ale mají být po ruce k dokreslení východisek i výsledků řešení. Jsou číslovány a v textu se na ně může odkazovat. Před první přílohou se umísťuje seznam příloh.
- Vysvětlivky mohou být psány pod čarou na stránce textu, který objasňujete.

Nejčastější nedostatky

- chybí zadání
- chybí abstrakt
- není podepsáno prohlášení
- obsah práce neodpovídá zadání
- název práce neodpovídá obsahu
- nebyl stanoven cíl práce
- nebyl splněn cíl práce
- práce nevyřešila zadaný úkol
- nepoužívají se správné odborné termíny
- je uvedeno málo prostudované literatury
- jsou použity nevhodné metody

Použité a doporučené zdroje

1. *Úplné znění zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (Zákon o vysokých školách)* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>
2. ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE. *Studijní a zkušební řád pro studenty Českého vysokého učení technického v Praze ze dne 8. července 2015* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.cvut.cz/sites/default/files/content/7e72349e-3ea5-4693-9853-5147f1238481/cs/20160901-studijni-a-zkusebni-rad-pro-studenty-cvut-ze-dne-8-7-2015.pdf>
3. VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ. *Studijní a zkušební řád VUT* [online]. 21. července 2011. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.vutbr.cz/uredni-deska/vnitri-predpisy-a-dokumenty/vnitri-predpisy-f34982/vnitri-predpis-studijni-a-zkusebni-rad-vut-d39824/uz-studijniho-a-zkusebniho-radu-vut-ze-dne-21-7-2011-p47790>
4. UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ. *Studijní a zkušební řád UTB ve Zlíně* [online]. 22. dubna 2016. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.utb.cz/file/53835/>

5. *Náležitosti, úprava a odevzdávání bakalářských a diplomových prací na ČVUT FD (doporučený postup)* [online]. 11. 12. 2014. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.fd.cvut.cz/pro-studenty/dokumenty/szz/VZKP-navod-20141211.pdf>
6. Diplomová práce. In: *Geowiki.cz* [online]. Fakulta stavební, ČVUT, akt. 23. 11. 2014. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://gama.fsv.cvut.cz/wiki/index.php/Diplomov%C3%A9_pr%C3%A1ce
7. HOZMAN, J. et al. *Hlavní zásady a pokyny pro vypracování bakalářské práce a úkony s tím spojené určené pro studenty FBMI ČVUT* [online]. Zpracováno v říjnu 2006, verze 3.0 s prohlášením (viz nový VŠ zákon). [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.fbmi.cvut.cz/e/pokyny-bp-0607/743.pdf>
8. HOZMAN, J. et al. *Hlavní zásady a pokyny pro vypracování diplomové práce a úkony s tím spojené určené pro studenty FBMI ČVUT* [online]. Zpracováno v říjnu 2006, verze 3.0 s prohlášením (viz nový VŠ zákon). [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.fbmi.cvut.cz/e/pokyny-dp-0708/744.pdf>
9. *Diplomová práce* [online]. ČVUT, Fakulta strojní, Ústav techniky prostředí. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://utp.fs.cvut.cz/pedagogika/diplomova-prace/>
10. CHUNDELA a BERAN. *Požadavky na vypracování magisterské a bakalářské (diplomové) práce* [online]. ČVUT, Fakulta strojní, Katedra ekonomiky a řízení, říjen 2004. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.rep.fs.cvut.cz/dokumenty/pozadavky_na_vypracovani_dp+_bp.pdf
11. ČSN ISO 214. *Dokumentace. Abstrakty pro publikace a dokumentaci*. Praha: ČNI, 2001.
12. KALÁČ, Pavel. *Jak vypracovat diplomovou práci v zemědělských oborech* [online]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 2009. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.zf.jcu.cz/copy_of_studenti/informace-pro-studujici/dokumenty-studijniho-oddeleni/informace-pro-studujici/Jak_vypracovat_DP.pdf
13. NĚMEC, Jiří a Petra ŠEDINOVÁ. *Doporučení ke zpracování diplomové (bakalářské) práce* [online]. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2006. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/wlib/informace/..%5Cinformace%5CDPaBP.pdf>
14. KRATOCHVÍL, Jiří. *Metodika tvorby odborného textu* [online]. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.sci.muni.cz/uk/uk_new/vyuka/2007/07_prezentace.ppt

II. Formální úprava

Každá vysokoškolská závěrečná práce je vizitkou autora, proto by měla být úhledná, bez věcných a jazykových chyb. Práce musí být dobře čitelná, bez překlepů. Chyby objevené po vytištění práce se opravují tzv. [erraty](#) (oprava na samostatném vloženém listu).

Při psaní práce vycházejte z pravidel daných normami a dále ze zásad stanovených jednotlivými vysokými školami. Ty také obvykle vydávají pro potřeby studentů návody, vzory a šablony pro jednotlivé části vysokoškolských závěrečných prací.

Rozsah práce odpovídá objemu prací na řešeném tématu. Pro bakalářskou práci je to asi 30 stran a pro diplomovou práci asi 60-80 stran. Konkrétní požadavky na rozsah práce je třeba si zjistit na vlastní fakultě, katedře/ústavu.

Student obvykle nechává svázat tři výtisky své práce. Dva odevzdává na katedru/ústav, jeden exemplář je pro vedoucího a druhý pro oponenta. Třetí výtisk si student ponechá pro vlastní potřebu, především pro státní obhajobu před komisí. Zároveň se na mnoha školách už ukládá i elektronická verze práce podle pokynů školy/fakulty.

Forma psaní - měl by ji určit vedoucí práce:

- v 1. osobě množného čísla (zjistili jsme, navrhuje...) - někdy může vypadat jako autorství více osob
- v 1. osobě jednotného čísla (zjistil jsem, navrhuji...)

Základní technické údaje

Formát

Pokud dostanete přesné pokyny k formátu, řádkování, fontům atd. od vedoucích prací či školitelů, řiďte se jimi. Níže uvedená doporučení vycházejí z norem ČSN 01 6910:2007. *Úprava písemností psaných strojem nebo zpracovaných textovými editory* a ČSN ISO 7144:1997. *Dokumentace. Formální úprava disertací a podobných dokumentů, a dále z údajů z literatury.*

- práce má mít formát A4
- píše se v textovém procesoru (např. MS Word, OpenOffice Writer) nebo v typografickém systému (např. LaTeX, Plain TeX)
- doporučuje se tisknout oboustranně, pokud to dovolí kvalita papíru; pokud tisk prosvítá, tiskne se po jedné straně listu - řiďte se pokynem vedoucího práce, protože fakulty mají rozdílné požadavky na tisk závěrečných prací
- řádkování finální verze se volí základní (tj. "jedna" - to které navrhl tvůrce písma), někdy se doporučuje řádkování 1,5 - kritériem je dobrá čitelnost
- počet řádků na stránce záleží na zvoleném řádkování, např. při standardním nastavení stránky ve Wordu a při použití písma Times New Roman 12 je na stránce 50 řádků při řádkování 1 a 34 řádků při řádkování 1,5

- šířka řádků by měla být taková, aby ve zvoleném základním písmu obsahovala přibližně 60-80 znaků včetně mezer (např. při standardním nastavení stránky ve Wordu, pravý a levý okraj 2,5 a použití písma Times New Roman 12, je na řádku 84 znaků)
- okraje: levý okraj nejméně 3,5 - počítejte s vazbou, pravý okraj menší než levý, ale počítejte s možností oříznutí, horní a dolní okraj přizpůsobte počtu řádků na stránce
- hlavní text musí začínat na lícové straně (pravá strana v rozložené knize)
- doporučuje se zarovnání textu do bloku
- na konci stránky nesmí zůstat: nadpis kapitoly, samostatná první řádka odstavce, slovo ukončené rozdělovacím znaménkem
- začátek stránky nesmí obsahovat: samostatný popis obrázku, poslední řádku odstavce, část nadpisu

Písmo

- v celém textu je nutné zachovat jednotnou grafickou úpravu, titulky a podtitulky
- nejčastěji používaná písma: patkové (např. Times Roman, Courier), bezpatkové (např. Arial, Calibri, Verdana)
- není dobré používat více druhů písma - lepší je kombinovat velikost, kurzívu, tloušťku jednoho typu písma

Velikost písma

velikost písma by neměla být menší než 10 bodů, doporučuje se 10-12 bodů (záleží na použitém fontu)

- nadpisy kapitol: 20-24 bodů
- podkapitoly: 14-16 bodů
- popisy tabulek, obrázků, záhlaví: o 1-2 body menší než text
- poznámky pod čarou: 8 bodů

Dělení slov

- je nutné dodržovat pravopisná pravidla jazyka práce
- v nadpisech se slova nedělí
- na konci řádky nesmí zůstat jednohlásková předložka a spojka, pomlčka, zkratka dvou nebo více slov
- nerozděluje se: akademický titul, iniciála křestního jména a příjmení, číslice a název počítaného předmětu, číslice a značka jednotky

Číslování stránek

- čísluje se arabskými číslicemi uprostřed nebo na vnitřních nebo vnějších okrajích horního nebo dolního okraje stránky
- nečísluje se titulní stránka práce, originál zadání a poděkování
- počet stránek se ovšem počítá od titulního listu (ne desek)
- číslování oddílů a pododdílů:
 - používají se většinou arabské číslice
 - při kombinaci číslic a písmen je doporučena tato hierarchie: římské číslice, velká písmena, arabské číslice, malá písmena

- číslování dokumentů upravuje norma: ČSN ISO 2145 (01 0184):1997. *Dokumentace. Číslování oddílů a pododdílů psaných dokumentů*

Záhlaví stránky

- usnadňuje orientaci mezi jednotlivými kapitolami
- odděleno od textu linkou nebo prázdnou řádkou
- obsahuje název publikace nebo kapitoly
- nepíše se na první stránku práce

Poznámky pod čarou

- slouží k doplnění textu
- číslování je průběžné v celé práci
- jsou umístěny v dolní části stránky pod vodorovnou čarou
- v textových procesorech se vkládají automaticky

Členění textu

- kapitoly začínají na novém listu papíru
- nadpisy se uvádějí na samostatných řádcích a nepíše se za nimi tečka
- členění obsáhlejšího textu se provádí titulky a podtitulky, píší se malými písmeny kromě velkých začátečních písmen

Číslování kapitol, oddílů a pododdílů

Odpovídá normě ISO 2145 (01 0184):1997. *Dokumentace. Číslování oddílů a pododdílů psaných dokumentů*

- objasňuje pořadí, význam a vzájemné vztahy jednotlivých oddílů a pododdílů
- zjednodušuje hledání a vyhledávání určitých pasáží v textu
- umožňuje odkazovat jednotlivé části textu

Pravidla číslování

- musí se používat arabské číslice
- hlavní oddíly (první úroveň) se musí číslovat průběžně počínaje číslem 1
- každý oddíl může být rozčleněn na libovolný počet pododdílů (druhá úroveň) a ty také průběžně číslovány
- toto členění a číslování je možné rozšířit na další pododdíly (třetí a další úroveň)
- mezi čísla, která označují pododdíly, se vkládá tečka (např. 2.1)
- za číslo, které označuje poslední úroveň, se tečka nedává (např. 2.1.3)
- číslo 0 (nula) může být přiděleno prvnímu oddílu každé úrovně, jestliže se jedná o předmluvu, úvod apod.

DOPORUČENÍ: počet oddílů a pododdílů je třeba omezit tak, aby byly přehledné, bylo snadné je číst a odkazovat.

Zvýraznění textu

- umístění na samostatný řádek
- tučné písmo
- kurzíva
- podtržení (výjimečně v opodstatněných případech)
- změna velikosti písma
- VELKÁ PÍSMENA
- „vlození do uvozovek“
- P r o k l á d á n í

Tabulky

- tabulku tvoří název, popř. číslo tabulky, hlavička, legenda, sloupce a řádky
- každá tabulka musí mít popis (např. název, číslo, legenda)
- popisný text tabulky musí být nad tabulkou za arabskou číslicí tabulky (podle ISO 7144, ostatní normy neuvádějí)
- tabulky se uvádějí v příloze, pokud ovšem nejsou přímo součástí textu
- seznam tabulek může být uveden v obsahu
- tabulky se číslují a popisují průběžně
- číslo tabulky se píše arabskými číslicemi
- záhlaví a legenda se výrazně oddělí od ostatních částí tabulky
- písmo tabulky má být stejné jako je použito v textu, ale zmenšeno o 1-2 body
- šířka všech sloupců vy měla být stejná
- údaje se zarovnávají k pravému okraji sloupce, mají-li stejný počet znaků, tak na střed
- výsledky se zdůrazňují tučným písmem
- pokud je z tabulky vytvořen graf, umístíme jej na stejné stránce jako tabulku

Obrázky

- patří sem všechny grafy, schémata, kresby, fotografie apod., které většinou označujeme jako obrázek (obr. 1)
- číslujeme je a označujeme názvem
- název začíná velkým písmenem a nepíše se za ním tečka
- číslo a název obrázku se uvádí pod obrázek (jinak než je to u tabulek)
- používané symboly a zkratky musí být stejné jako v textu

Matematické, fyzikální a chemické vzorce

- číslice se musí psát v souladu s normou ISO 31
- při psaní matematické proměnné se používá kurzíva
- čárky a tečky se používají pouze pro desetinnou čárku
- číslice větší než 999 se rozdělují malou mezerou po každých třech číslicích
- desetinná čísla s více než 3 číslicemi se po desetinné čárce rozdělují malou mezerou po každých třech číslicích
- je-li číslo menší než 1, před desetinnou čárku dáme 0
- závorky kulaté {}, lomené [] a složené {} by měly respektovat dohodnuté pořadí v matematice

- matematické a fyzikální rovnice začínají u kraje řádky a od okolního textu je oddělíme zvláštní mezerou
- nevejde-li se rovnice na jeden řádek, měla by se zalomit před rovnítkem (=) nebo před znaménky sčítání, odčítání, násobení a dělení, aby se zdůraznila souvislost obou řádků
- rovnice nedělíme v místech, kde jsou zlomky a výrazy v závorkách nebo výrazy s odmocninou
- je-li více rovnic, označíme je číslem v kulatých závorkách na pravém konci řádku odlišným typem písma

Přílohy

- podklady, které slouží jako doplňující, jsou zařazeny a vevázány na konec textu do oddílů Přílohy a jsou číslovány
- přílohy, které nejde svázat (disketa, výkres, CD atp.) se umístí na zadní straně desek do pevné vlepené „kapsy“
- všechny přílohy musí být uvedeny v obsahu

Nejčastější nedostatky

- v práci jsou gramatické chyby (interpunkce, skloňování, časování aj.) - využijte: [Internetovou jazykovou příručku Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR](#) nebo [Slovník současné češtiny a pravidla pravopisu](#)
- v práci jsou neopravené chyby (např. překlepy, dělení slov)
- je zřejmé, že autor před odevzdáním práci nekontroloval
- nevhodná úprava textů, obrázků a tabulek (např. nezarovnaný text, typ písma, nejednotné okraje, nevhodné zvýrazňování)
- stránky nejsou číslované
- nevhodné číslování kapitol, podkapitol, obrázků aj.
- obrázky, tabulky, vzorce aj. nejsou očíslovány a označeny názvem
- vazba a označení práce neodpovídá předepsaným požadavkům
- je použita nevhodná, nesrozumitelná formulace textu
- věty jsou buď příliš rozsáhlé, nebo se naopak používají jen holé věty
- používají se hovorové výrazy, místní (podnikové, krajové) slangové výrazy atp.
- nesprávné používání zkratk, značek, jednotek, symbolů atp.
- práce obsahuje nevysvětlené zkratky
- nejsou jasné způsoby výpočtu výsledků a údajů

Související normy

- ČSN ISO 7144 (01 0161). Formální úprava disertací a podobných dokumentů. Praha: ČNI, 1997.
- ČSN 01 6910. Úprava písemností zpracovaných textovými editory. Praha: ČNI, 2007.
- ČSN ISO 2145 (01 0184). Dokumentace. Číslování oddílů a pododdílů psaných dokumentů. Praha: ČNI, 1997.
- ČSN ISO 690 (01 0197). Informace a dokumentace. Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů. Praha: ČNI, 2011.

- ČSN ISO 999 (01 0192). Informace a dokumentace. Zásady zpracování, uspořádání a grafické úpravy rejstříků. Praha: ČNI, 1998.

Použité a doporučené zdroje

1. *Internetová jazyková příručka Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i.* [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, c2016. [vid. 2016-10-16]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
2. ZVONÍČEK, Josef. *Ta naše čeština česká aneb Stručná učebnice mluvení a psaní* [online]. Praha: Typo, 2013. [vid. 2016-10-16]. Dostupné z: http://www.typo.cz/wp-content/uploads/2013/11/Ta_nase_cestina_ceska.pdf
3. CHUNDELA a BERAN. *Požadavky na vypracování magisterské a bakalářské (diplomové) práce* [online]. ČVUT, Fakulta strojní, Katedra ekonomiky a řízení, říjen 2004. [vid. 2016-10-16]. Dostupné z: http://www.rep.fs.cvut.cz/dokumenty/pozadavky_na_vypracovani_dp+_bp.pdf
4. PETRUŽELKA, Jiří. *Ročníkový projekt: jak psát bakalářskou práci* [online]. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 2007. Aktual. 30. 6. 2009. [vid. 2016-10-16]. Dostupné z: <https://www.fs.vsb.cz/export/sites/fs/346/cs/studium/studijni-literatura/Rocnikovy-projekt.pdf>
5. SYNEK, Miloslav, Hana VÁVROVÁ, Helena SEDLÁČKOVÁ. *Jak psát diplomové a jiné písemné práce* [online]. Praha: VŠE, 2002. [vid. 2016-10-16]. Dostupné z: <https://fph.vse.cz/att/dp.pdf>
6. *Jak psát diplomové a disertační práce: materiály a manuály ke zpracování diplomové práce* [online]. 8. prosince 2007. [vid. 2016-10-16]. Dostupné z: <http://romanaproza.pise.cz/30-jak-psat-diplomove-a-disertacni-prace.html>
7. KALAČ, Pavel. *Jak vypracovat diplomovou práci v zemědělských oborech* [online]. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 2009. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.zf.jcu.cz/copy_of_students/informace-pro-studujici/dokumenty-studijniho-oddeleni/informace-pro-studujici/Jak_vypracovat_DP.pdf
8. *Náležitosti, úprava a odevzdávání bakalářských a diplomových prací na ČVUT FD (doporučený postup)* [online]. 11. 12. 2014. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.fd.cvut.cz/pro-studenty/dokumenty/szz/VZKP-navod-20141211.pdf>

III. Autorský zákon a autorská etika

Při psaní odborných publikací, mezi něž vysokoškolské závěrečné práce patří, by měli autoři respektovat určité zákonné a morální nároky ostatních autorů a zároveň by měli dbát na ochranu svých vlastních děl.

Právním dokumentem, který se zabývá ochranou autorů je [Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů \(autorský zákon\)](#). Autorská etika je oproti tomu nepsaný soubor morálních zásad, které by měl autor při psaní odborných textů ctít.

Autorský zákon

Upravuje vztahy vznikající v souvislosti s vytvořením a používáním díla. Autorské právo vzniká automaticky v okamžiku, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli vnímatelné podobě (zaznamenáno na papír či jiný nosič, předvedeno, zahráno, zazpíváno apod.). Základní podmínkou pro přiznání ochrany je, že dílo musí být jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti fyzické osoby (tj. autora).

Co je zákonem chráněno (předmět ochrany)

- autorské dílo (viz § 2 odst. 1) - dílo literární, umělecké nebo vědecké
- Patří sem:
 - slovesné dílo vyjádřené řečí nebo písmem (většina odborných publikací, včetně vysokoškolských prací)
 - hudební dílo
 - dramatické dílo
 - hudebně dramatické dílo
 - choreografické dílo
 - pantomimické dílo
 - fotografické dílo a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii
 - audiovizuální dílo jako je dílo kinematografické
 - výtvarné dílo jako je dílo malířské, grafické a sochařské
 - architektonické dílo včetně urbanistického
 - dílo užitého umění
 - kartografické dílo
 - počítačový program (viz § 2 odst. 2 a §§ 65-66) - podmínkou je, že musí být vlastním autorovým duševním výtvozem
 - databáze (viz § 2 odst. 2) - podmínkou je, že způsob výběru nebo uspořádání obsahu databáze je autorovým vlastním duševním výtvozem
- umělecký výkon (viz § 67 odst. 1)
- zvukový záznam (viz § 75 odst. 1)
- zvukově obrazový záznam (viz § 79 odst. 1)
- rozhlasové a televizní vysílání (viz § 83 odst. 1)
- databáze - jedná se o zvláštní právo pro pořizovatele databáze (viz § 88)

Výjimky z ochrany podle autorského práva tvoří (viz § 3):

- úřední díla
- výtvořy tradiční lidové kultury (není-li pravé jméno autora obecně známo)

Autorským dílem podle zákona není (viz § 2 odst. 6):

- denní zpráva či jiný údaj sám o sobě
- námět díla
- myšlenka
- postup
- princip
- metoda
- objev
- vědecká teorie
- matematický nebo jiný vzorec
- statistický graf a podobný předmět sám o sobě

Důvodem vyjmutí z autorské ochrany je, že tato díla buď nesplňují znak individuality, nebo že dané výtvořy nejsou samy o sobě vyjádřeny ve vědecké či umělecké formě.

Pokud jsou graf nebo metoda aj. součástí autorského díla (např. vědeckého článku), vztahuje se na ně ochrana autorského zákona také.

Jaká práva má autor

Práva autora upravená zákonem jsou „složena“ ze dvou částí:

- Práva osobnostní (viz § 11) - jsou vázána na osobu autora a zanikají jeho smrtí. Platí ale stále, že po smrti autora si nikdo nesmí osobovat jeho autorství k dílu a vždy musí být uveden autor díla. Patří sem:
 - právo osobovat si autorství
 - právo rozhodnout o zveřejnění díla
 - právo na označení díla při jeho zveřejnění
 - právo na nedotknutelnost díla zahrnující právo udělit souhlas k jakékoli změně či jinému zásahu do díla
 - povinnost jiných osob užít dílo způsobem nesnižujícím jeho hodnotu
- Majetková práva (viz §§ 12-27) - trvají po dobu autorova života a 70 let po jeho smrti. Majetkových práv se autoři nemůžou vzdát, ale mohou uzavřít licenční smlouvy, kterými umožňují užití jejich díla v rozsahu určeném licenční smlouvou. Patří sem:
 - právo autora rozhodovat o užití svého díla - právo na rozmnožování díla, právo na rozšiřování, pronájem, půjčování, vystavování, právo na sdělování díla veřejnosti
 - právo udělit jiné osobě souhlas k výkonu tohoto práva (licenční smlouva)
 - právo na odměnu
 - právo na tzv. „slušné vypořádání“, resp. právo na podíl z výnosu za opětný prodej originálu uměleckého díla

Licenční smlouva - touto smlouvou autor dává nabyvateli licence právo užití díla konkrétním způsobem a v rozsahu, který by měl být ve smlouvě popsán. Jaké náležitosti by měla mít licenční smlouva je popsáno v [Občanském zákoníku \(zákon č. 89/2012 Sb.\)](#), §§ 2358- 2389.

Výjimky a omezení práva autorského:

- Volné užití díla (viz § 30) - za užití zákon nepovažuje použití díla pro osobní potřebu (zhotovení záznamu, kopie nebo napodobeniny díla je možné jen pro vlastní potřebu, ne ke komerčním účelům).
- Citace (viz § 31) - možnost použití výňatků z děl jiných autorů při výuce, výzkumu, pro účely kritiky nebo recenze, ale s podmínkou, že je vždy nutné uvést jméno autora nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnosti, spolu s názvem díla a pramenem.
- Zákonné licence (viz §§ 34-39) - úřední a zpravodajské licence, knihovní licence, licence pro zdravotně postižené, licence pro dočasné rozmnoženiny, licence pro sociální zařízení aj.

Pro některé druhy děl má autorský zákon zvláštní ustanovení

- Zaměstnanecké dílo (viz § 58) - majetkové právo k dílu, které autor vytvořil v rámci pracovního procesu, má zaměstnavatel. S tou výhradou, že osobnostní práva autora (tj. právo svolit, jak se bude s dílem zacházet, právo na úpravy, uvedení pod jménem autora) nejsou dotčena.
- Kolektivní dílo (viz § 59) - stanovuje práva jednotlivých autorů, kteří se podíleli na vytvoření jednoho díla.
- Školní dílo (viz § 60) - škola má přednostní právo uzavřít s autorem licenční smlouvu o užití díla (odepře-li autor licenci poskytnout bez závažných důvodů, může se jí škola domáhat soudně). Není-li to v rozporu se zájmem školy, může autor dílo poskytnout třetí osobě. V případě, že autor získal za své dílo peněžitou odměnu, může škola požadovat úhradu vynaložených nákladů na vytvoření díla (přiměřený příspěvek).

Jestliže bylo neoprávněně zasaženo do autorova práva nebo mu i jen neoprávněný zásah hrozí, může se autor domáhat nápravy (viz §§ 40-41). Nedodržení autorských práv se může stát předmětem soudního sporu a sankcionování (v případě studia na vysoké škole navíc může být předmětem disciplinárního řízení - viz [Disciplinární řád studentů ČVUT v Praze](#)).

Autorský zákon dále řeší i práva související s právem autorským, což jsou práva výkonných umělců k jejich uměleckému výkonu, výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů k záznamu, rozhlasových a televizních vysílatelů k jejich původnímu vysílání, zveřejnitelů k dosud nezveřejněnému dílu, právo nakladatele na odměnu při zhotovení rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu (viz §§ 67-87). Další oblastí, kterou se autorský zákon zabývá, je kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících (viz §§ 95-104).

Uvádění copyrightu ©

Tento symbol má dnes informativní funkci. Symbol copyrightu se jménem subjektu a s rokem zveřejnění díla poskytuje pouze informaci, na koho se lze obrátit se žádostí o udělení licence k užití díla.

Licence Creative Commons

Umožňují autorům definovat si vlastní podmínky pro zpřístupnění svého díla. Autoři nepopírají svoje autorská práva, pouze z něj určí výjimky, kdy je možné dílo volně šířit. Na základě kombinace 4 základních podmínek lze vytvořit 6 typů licencí. Podrobnější informace jsou na stánkách [české lokalizace Creative Commons](#).

Autoři by měli při používání licence Creative Commons vždy zvážit, jestli mají právo licenci udělit. Tento typ licence nelze uplatnit, jestliže se jedná o zaměstnanecké dílo (viz výše), nebo když bylo právo užití díla poskytnuto licenční smlouvou jinému nabyvateli.

Používání technických norem z hlediska autorských práv

Podle zákona č. 22/1997 Sb. „... české technické normy nebo jejich části vydané na jakémkoliv nosiči smějí být, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, rozmnožovány a rozšiřovány jen se souhlasem pověřené právnické osoby nebo za podmínek stanovených v odstavci 6 se souhlasem Úřadu.“ Bez souhlasu Úřadu pro normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví se tedy nesmí kopírovat normy, ani jejich části. Takový souhlas je předmětem smlouvy, kterou je nutné předem uzavřít.

Kopírování, skenování či fotografování norem v Ústřední knihovně ČVUT ani Národní technické knihovně není možné. Normy se půjčují k prezenčnímu studiu v 5. NP v prostorách studovny Ústřední knihovny ČVUT.

Služba EDD z hlediska autorských práv

Platí smlouva mezi [Dilia](#) (kolektivní správce práv autorů) a [Národní knihovnou ČR](#) o poskytování služby tzv. elektronického dodávání dokumentů (dále EDD), která přináší podmínky pro poskytování této služby.

[Podmínky pro poskytování služby EDD](#)

- dodržování Pravidel pro poskytování služby EDD
- zasílání údajů o užití děl agentuře Dilia (prostřednictvím zastupované knihovny)
- zaplacení autorské odměny autorům (prostřednictvím Dilia) podle Sazebníku odměn
- informování agentury Dilia o autorech či jiných nositelích práv, kteří vůči knihovně vyloučili účinek kolektivní smlouvy

Pravidla pro poskytování služby EDD

- uživatelem služby může být pouze fyzická osoba po podpisu Smlouvy o využívání služby EDD se zastupovanou knihovnou
- elektronická kopie je požizována výhradně na vyžádání uživatele pro účely výzkumu a soukromého studia

- další užití elektronické kopie je zakázáno (po zpřístupnění konkrétnímu uživateli musí být zničena)
- nakládání s rozmnoženinou musí být v souladu s autorským zákonem

[Služba EDD na ČVUT](#)

Autorská etika

Etická problematika při tvorbě odborných textů (obzvláště v době masového využívání výpočetní techniky) je složitá - psaní a publikování je snadné, rychlé, levné. To ovšem od autorů vyžaduje ve větší míře kázeň a kritické posuzování vlastní práce.

Existuje mnoho pouček a doporučení, které by autoři měli dodržovat při psaní a publikování odborných textů. Nejdůležitější zásady by se daly shrnout do následujících bodů:

- uveřejňovat jen pravdivá sdělení (nepozměňovat nebo nevymýšlet si sdělované výsledky)
- nepřivlastňovat si cizí myšlenky a nápady
- respektovat spoluautorství - jestliže dílo vzniklo společnou tvůrčí činností více autorů, nevydávat jejich myšlenky za své
- důsledně citovat autory, jejichž myšlenky nebo texty byly použity ve vlastní práci (při použití cizího díla ve větším rozsahu je vhodné si vyžádat i svolení autora)
- vlastní myšlenky a text by měly podílově převažovat nad pracemi citovanými
- neposkytovat právo užít dílo více nabyvatelům, jestliže jste podepsali výhradní licenční smlouvu

Nejčastější nedostatky

- necitování cizích i vlastních prací
- necitování převzatých obrázků, fotografií a jiných grafických děl
- několikanásobné publikování stejného článku v několika pramenech
- softwarové pirátství (neoprávněné užívání SW, výroba a šíření nelegálního software, neoprávněné zasahování do programů)
- hudební pirátství (neautorizované nahrávky živých vystoupení (tzv. bootlegy), pirátské kopie, identické padělky)
- audiovizuální pirátství

Použité a doporučené zdroje

1. ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE. *Disciplinární řád pro studenty Českého vysokého učení technického v Praze ze dne 20. června 2006* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.cvut.cz/sites/default/files/content/7e72349e-3ea5-4693-9853-5147f1238481/cs/20160901-disciplinari-rad-pro-studenty-cvut.pdf>
2. ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE. *Studijní a zkušební řád pro studenty Českého vysokého učení technického v Praze ze dne 8. července 2015* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.cvut.cz/sites/default/files/content/7e72349e-3ea5-4693-9853-5147f1238481/cs/20160901-studijni-a-zkusebni-rad-pro-studenty-cvut-ze-dne-8-7-2015.pdf>
3. *Autorský zákon (zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským)* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>
4. *Zákon o vysokých školách (zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů)* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>
5. GRUBER, Lukáš. Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí. *Ikaros* [online]. 2008, roč. 12, č. 3. [vid. 2016-10-25]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/4612>
6. MENOŠEK, Jiří. Jak (ne)napsat článek pro odborný časopis? *Ikaros* [online]. 2002, roč. 6, č. 9. [vid. 2016-10-25]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/1127>
7. MINISTERSTVO KULTURY ČESKÉ REPUBLIKY. *Autorské právo: časté dotazy* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/caste-dotazy-737.html>
8. *Prosazování práv z duševního vlastnictví: učební texty* [online]. 2003. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.dusevnivlastnictvi.cz/images/dokumenty/prosazovanipravdusevnivlastnictvi.pdf>
9. ŠESTÁK, Zdeněk. *Jak psát a přednášet o vědě*. Praha: Academia, 2000. ISBN 80-200-0755-5.

IV. Plagiátorství

Plagiátorstvím se rozumí opisování, přebírání a publikování cizích myšlenek či výsledků výzkumu a jejich vydávání za své bez uvedení původního zdroje. Jedná se jak o přešupek proti etickým principům vědecké a publikační činnosti, tak o porušení autorských práv původního autora. Plagiátorství může vést až k falzifikaci, tedy k padělání původních údajů a následnému publikování zkreslených nebo vymyšlených informací.

Definice plagiátu

Výstižné definice plagiátorství uvádějí následující zdroje:

- ČSN ISO 5127-2003. *Informace a dokumentace. Slovník: „Představení duševního díla jiného autora půjčeného nebo napodobeného v celku nebo z části, jako svého vlastního.“*
- [Česká terminologická databáze knihovní a informační vědy](#) (TDKIV): „Nedovolená napodobenina (přesná nebo částečná) uměleckého nebo vědeckého díla jiné osoby, která je bez uvedení předlohy vydávána za originál; její původce tak porušuje autorská práva autora původní předlohy.“

Proč NE plagiátorství?

- plagiátor porušuje etické standardy, vnitřní předpisy instituce a právní předpisy ČR
- plagiátorství poukazuje na nedostatečnou schopnost autora pracovat s odborným textem, nedostatečnou znalost zpracovávané tematiky, publikované literatury či autorů zabývajících se touto tematikou, nedostatečné interpretační schopnosti, popřípadě autorův nezáměr o téma, či jeho lenost
- editor i čtenář mají právo vědět, kde byla obdobná práce publikována a v jakém kontextu byl převzatý text uveden

Co není plagiátorství

- Kompilace je text vzniklý složením myšlenek a závěrů sebraných z více jiných původních textů, ne však kopírování celých doslovných pasáží textu. Kompilace neobsahuje žádný nový tvůrčí poznatek k tématu, není výsledkem výzkumné činnosti autora, je pouze složením již známých a publikovaných faktů a podává ucelený pohled na danou problematiku. Použité zdroje se řádně citují a odkazují, výsledná práce je prezentována jako kompilace, nevydává se za originál.
- Vysokoškolské závěrečné práce (viz [Struktura a formální náležitosti](#)) jsou původním autorským dílem, tedy výsledkem tvůrčí činnosti autora. Jako celek by kompilací být neměly, pokud zadání kompilaci přímo nevyžaduje.
- Parafráze je vyjádření obsahu původního díla jinou formou (v případě textu se jedná o použití jiných slov). Přebírají se pouze původní základní myšlenky autora, formulují se vlastním způsobem a stylem, vlastními slovy a řádně se ocitují. Vysokoškolské závěrečné práce jako celek by neměly být jen parafrázemi.

- Všeobecně známá fakta není potřeba citovat. Jedná se o takové informace, které jsou obecně známé, nezpochybnitelné, popřípadě snadno ověřitelné ve všeobecných publikacích (encyklopedie nebo základní učebnice). Ve specializovaném odborném prostředí jsou to takové údaje a výrazy, které jsou v dané komunitě běžně užívány a které tvoří základní terminologický a znalostní rámec oboru. Příkladem mohou být geografická či historická fakta, rovnice, vzorce, doslovné znění základních matematických definic, základních matematických vět či fyzikálních zákonů. Specializované matematické věty, definice a fyzikální zákony již však za všeobecně známá fakta považovat nelze a takový text je nutné označit jako převzatý. Např. tvrzení „Sněžka je nejvyšší hora České republiky.“ nebo „Isaac Newton zformuloval tři základní pohybové zákony.“ jsou údaji známými. Ovšem mnohdy nelze jednoznačně určit, kdy se ještě jedná o všeobecně známá fakta a kdy je již potřeba uváděné údaje citovat. V případě pochybnosti se doporučuje údaj ocitovat, popřípadě konzultovat s odborníkem (např. s vedoucím práce v případě vysokoškolské závěrečné práce).

Co vše je plagiátorství

Za plagiátorství se považuje nejen úmyslné okopírování (ukradení) cizího textu a jeho vydávání za vlastní, ale i nedbalé citování, neúmyslné opomenutí citace některého využitého zdroje a myšlenky či nedostatečná práce s původním textem (špatná parafráze, kompilace původního textu). Plagiátorství se dopouští nejen ten, kdo takovýmto způsobem neoprávněně cizí text využije, ale i osoba, která poskytuje služby, jež plagiátorství přímo umožňují, popřípadě k němu nabádají. Tedy strana, která tyto texty zdarma či za úplatu produkuje a/nebo poskytuje.

Úmyslný plagiát

- doslovné opsání nebo kopírování cizího textu a jeho vydávání za vlastní, aniž by byl citován
- převzetí a publikování cizí práce (i seminární), včetně té, která ještě nebyla dokončena a odevzdána
- vydávání kompilace (nebo její části) za vlastní originální text
- okopírování grafických prvků bez citace a odkazu na původní zdroj
- okopírování názvu, struktury (např. obsahu, osnovy) cizího textu, popřípadě až do té míry, že je možná záměna obou děl (§ 45 [Autorského zákona](#))
- úmyslné neuvedení některých využitých zdrojů
- koupení či stažení volně dostupné práce a její vydávání za vlastní

Nedodržení citační etiky (více [Jak citovat](#))

- neuvedení citovaného zdroje, nedostatečné či nesprávné citování
- neoznačená doslovná citace, popřípadě nedostatečné odkazování v textu

Nesprávná kompilace

- použití jednoho hlavního zdroje místo syntézy více textů (způsobuje to jednostranný úhel pohledu na problematiku)
- sestavení textu z doslovných pasáží více zdrojů (nejedná se o kompilaci!)
- necitování všech použitých zdrojů

Nesprávná parafráze

- necitování zdroje převzaté myšlenky, i když zapsané vlastními slovy
- pouhá změna slovosledu či pozměnění výrazů původního textu bez uvedení doslovné citace

Nesprávné rozpoznání všeobecně známých faktů

- necitování zdroje z důvodu, že text je považován za všeobecně známou věc

Využití vlastních děl („self-plagiátorství“, „auto-plagiátorství“)

- necitování vlastních děl použitých v nové práci

Kryptomnézie („skrytá paměť“)

- použití myšlenky, u níž si autor nepamatuje zdroj nebo nemá záznam o zdroji, z něhož myšlenku získal, a prezentuje ji tedy jako vlastní
- pokud neznáte původ převzaté myšlenky, raději ji nepoužijte

Detekce plagiátorství

- softwarové porovnání dokumentů na principu podobnosti textu
- softwarově lze stanovit pouze procento podobnosti textu, rozhodnutí, zda se jedná o plagiát, je na vyučujícím, popřípadě jiné kompetentní osobě
- přijatelné procento podobnosti textů není jasně stanoveno - podle § 31 odst. 1 [Autorského zákona](#): „Do práva autorského nezasahuje ten, kdo: a) užije v odůvodněné míře výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů ve svém díle...“
- [Theses.cz](#) (systém pro odhalování plagiátů na Masarykově Univerzitě v Brně)
- [Similarity Check](#) (nástroj pro kontrolu původnosti textů v anglickém jazyce, který je k dispozici pro členy agentury CrossRef)

Jak se plagiátorství vyvarovat

Dodržení citační etiky (více [Jak citovat](#))

- uvádějte a odkazujte na původní zdroj veškerých převzatých myšlenek, údajů, výsledků, závěrů, shrnutí a textů ze všech typů použitých zdrojů (např. může být učebnice nebo monografie u všeobecně uznávaných poznatků daného oboru; u poznatků, u kterých není známa učebnice nebo monografie, je třeba citovat původní odborné články nebo jiné původní zdroje)
- důsledně citujte a uvádějte zdroj a přesné umístění převzatých obrázků, tabulek, grafů, schémat a jiných grafických vyjádření
- správně citujte v textu (citace v textu práce odkazují na zdroje v seznamu použité literatury na konci práce)
- důsledně citujte i celé použité pasáže přeložené z cizojazyčných zdrojů
- nepřivlastňujte si cizí názory a nápady a nepublikujte je jako své vlastní
- nekopírujte seznam literatury
- nenabádejte k plagiátorství (např. neposkytujte vlastní práce ostatním k opsání)
- nepište na zakázku jménem jiného autora
- citujte vždy ten zdroj, ze kterého jste čerpali (např. překlad do češtiny)

Dodržení formální úpravy citací (více [Jak citovat](#))

- dodržujte předepsané formální předpisy a pravidla pro úpravu citací (ČSN ISO 690 nebo zavedené zvyklosti)
- zachovávejte jednotný formát a úpravu citací, včetně citací v textu

Práce s literaturou

- čtěte vše, co citujete
- citujte vše, co jste četli a použili
- pokud je to možné, citujte původní zdroj, ne cizí odkaz na něj
- uvádějte i obtížně citovatelné zdroje: citují se interní a nepublikované zdroje, klíčové konzultace a emailové zprávy - způsob jejich formální úpravy je možné konzultovat s odborníkem
- v konečném výčtu literatury nezapomeňte na všechny zdroje citované v textu

POZOR: Pravidlem bývá, že co najde student, učitel dokáže najít také!

Legislativní rámec plagiátorství

Disciplinární úroveň

- Plagiátorství na VŠ je především disciplinárním přestupkem proti akademické etice, citační etice a vnitřnímu řádu školy. Upravují jej:
 - [Zákon o vysokých školách \(zákon č. 111/1998 Sb.\)](#)
 - Vnitřní předpisy školy
 - [Disciplinární řád ČVUT](#)
 - [Studijní a zkušební řád ČVUT](#)
 - Vnitřní předpisy jednotlivých fakult a jejich součástí: např. Fakulta elektrotechnická: [Zásady vědecké a publikační činnosti na FEL](#)
 - Disciplinárním přestupkem, dle § 64 Zákona o vysokých školách, je označováno „... zaviněné porušení povinností stanovených právními předpisy nebo vnitřními předpisy vysoké školy a jejích součástí...“
 - Postihy za disciplinární přestupky jsou upravovány § 65 Zákona o vysokých školách a čl. 2 Disciplinárního řádu ČVUT. Je možné uložit některou z těchto sankcí:
 - napomenutí,
 - podmíněné vyloučení ze studia se stanovením lhůty a podmínek k osvědčení,
 - vyloučení ze studia.
- Za méně závažné přestupky, přestupky z nedbalosti či ve zvláštních případech je možné dle čl. 2 (body 2-4) Disciplinárního řádu ČVUT uložit nižší sankce nebo od postihu ustoupit.
- Při dodatečném zjištění plagiátorství po ukončení studia je možné (dle Zákona o vysokých školách) VŠ titul odebrat.

Autorskoprávní úroveň (více [Autorský zákon a autorská etika](#))

- Plagiátorství je závažným porušením autorského práva. A to i v případě výslovného souhlasu původního autora k použití jeho díla (podle Autorského zákona není možné se zřící autorství nebo autorství věnovat! Viz § 11 Práva osobnostní).

- Upravuje ji [Autorský zákon](#) (zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským).
- Podmínky volného užití cizího díla upravuje zejména § 31 Citace.
- Postihy za neoprávněné užití díla, resp. práva původního autora při porušení jeho autorských práv stanoví §§ 40-41, přičemž poškozený autor se přiznání svých práv či náhrady škody může dožadovat i soudně.

Trestněprávní úroveň

V krajních případech lze plagiátorství postihovat také podle příslušných paragrafů [Trestního zákona](#) (zákon č. 40/2009 Sb.):

- § 270 Porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi
- § 181 Poškození cizích práv
- § 209 Podvod

Použité a doporučené zdroje

Legislativa

1. ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE. *Disciplinární řád pro studenty Českého vysokého učení technického v Praze ze dne 20. června 2006* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.cvut.cz/sites/default/files/content/7e72349e-3ea5-4693-9853-5147f1238481/cs/20160901-disciplinari-rad-pro-studenty-cvut.pdf>
2. ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE. *Studijní a zkušební řád pro studenty Českého vysokého učení technického v Praze ze dne 8. července 2015* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <https://www.cvut.cz/sites/default/files/content/7e72349e-3ea5-4693-9853-5147f1238481/cs/20160901-studijni-a-zkusebni-rad-pro-studenty-cvut-ze-dne-8-7-2015.pdf>
3. *Autorský zákon (zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským)* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-121>
4. *Zákon o vysokých školách (zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů)* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>
5. *Trestní zákon (zákon č. 40/2009 Sb.)* [online]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>
6. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Etický rámec výzkumu*. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vyzkum/eticky-ramec-vyzkumu-1>. Vlastní text dostupný ve formátu PDF: <http://www.msmt.cz/file/35780>
7. *Etický kodex výzkumných pracovníků Akademie věd České republiky* [online]. Akademie věd ČR. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.avcr.cz/cs/onas/pravni-predpisy/eticky-kodex-vyzkumnych-pracovniku-v-av-cr/index.html>

Zprávy z tisku

8. ŘÍHOVÁ, Barbora. Plagiátoři se zatím o titul bát nemusí, ministerstvo ale chce změnu zákona. *iDNES.cz* [online]. 13. srpna 2008. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/plagiatori-se-zatim-o-titul-bat-nemusi-ministerstvo-ale-chce-zmenu-zakona-1r6-/studium.asp?c=A080812_172211_studium_bar
9. FOJTŮ, Martina. Zlínská univerzita usvědčila dva studenty z plagiátorství. *iDNES.cz*. [online]. 14. července 2008. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zlinska-univerzita-usvedcila-dva-studenty-z-plagiatorstvi-pqb-/studium.asp?c=A080714_160329_studium_bar
10. Potvrzeno: děkan opsal habilitační práci. *Týden.cz* [online]. 9. 7. 2008. [vid. 2016-10-25]. ISSN 1210-9940. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/potvrzeno-dekan-opsal-habilitacni-praci_69787.html

Ostatní zdroje

11. BRANNAN, Joyce A. *Plagiarism* [online]. [2005]. [vid. 2008-8-12]. Dostupné z: <http://library.uwa.edu/Help/Plagiarism.ppt>
12. ČERNOHLÁVKOVÁ, Kateřina. *Plagiátorství na vysokých školách*. Brno: 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Kabinet knihovnictví. Dostupné též z: http://is.muni.cz/th/109574/ff_m/diplomova_prace.pdf
13. JANOŠ, Karel. Informační etika. In: PAPÍK, Richard, Martin, SOUČEK, Anna, STÖCKLOVÁ. *Informační studia a knihovnictví v elektronických textech I* [CD-ROM]. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK, c2001.
14. KIECKHAFFER, Roger. *Unintentional plagiarism: and how to avoid it* [online]. 1998. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.cse.unl.edu/~sscott/teach/Classes/cse488F01/slides/plagiarism.ppt>
15. KUBÁLKOVÁ, Petra. Instrukce k citování literatury dostupné v prostředí WWW na vysokých školách v ČR. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 12. [vid. 2016-10-25]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/node/3733>
16. MEŠKO, Dušan. *Plagiátorstvo* [online]. [2005]. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://vz.truni.sk/old/novinky/2010/plagiatorstvo.pdf>
17. RODGERS, John. *How to cite skillfully and avoid plagiarizing* [online]. c1998. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?rep=rep1&type=pdf&doi=10.1.1.211.7866>
18. *Self-plagiátorství & Akademická nečestnost a internet* [online]. 2005. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.fit.vutbr.cz/research/pubs/TR/2005/sem_uifs/s051114slidy1.pdf
19. TULÁČEK, Jan. Porušení autorského práva a plagiát. *Bulletin advokacie* [online]. 2004, roč. 2004, č. 11-12, s. 24-31. [vid. 2016-10-25]. Dostupné z: http://www.cak.cz/files/170/BA_04_11.pdf

WWW stránky univerzit

- University of Leeds: *Plagiarism - University of Leeds Guide* [online]. [vid. 2016-10-23]. Dostupné z: http://students.leeds.ac.uk/info/10110/cheating_and_plagiarism/813/plagiarism
- Eastern Connecticut State University: *Plagiarism: A Guide for ECSU Students and Faculty* [online]. September 13, 2016. [vid. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://easternct.libguides.com/plagiarism>

WWW stránky zabývající se anti-plagiátorským poradenstvím

- JISC plagiarism advisory service [online]. [vid. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www2.le.ac.uk/Members/rjm1/talent/plagiarism/jpas.html>
- *Plagiarism.org* [online]. c2014. [vid. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.plagiarism.org>
- *Autorská práva* [online]. Copyright Partners, 2008. [vid. 2016-10-23]. Dostupné z: http://www.autorskaprava.cz/autorska_prava.htm

V. Jak citovat

Citace by měly být součástí každé odborné publikace, tedy i textu vysokoškolské závěrečné práce. Skládají se z popisu, který jednoznačně identifikuje dokument, ze kterého autor čerpal při psaní své práce. Podle citace jsou původní materiály zpětně vyhledatelné (např. v knihovním katalogu, v knihkupectví, v časopisu).

Anglicky se citace nazývají References = soupis formálně zapsaných údajů o použitých informačních pramenech. Na rozdíl od významu slova Citation = odkaz v textu dokumentu na příslušný použitý pramen v seznamu literatury.

Proč citovat

Správné citování:

- dokazuje znalost významných autorů v oboru a stavu poznání daného tématu
- dokazuje, jak autor rozumí tématu, jak se v problematice orientuje po stránce informačních zdrojů
- umožňuje čtenáři vyhledat původní dokument

Povinnost citovat stanovuje [Autorský zákon](#) (zákon č. 121/2000 Sb.). Necitování použité literatury je považováno za plagiátorství (více [Plagiátorství](#)).

Zásady práce s literaturou

Způsob oprávněné i nedovolené práce s informačními zdroji a základní zásady citování ve vysokoškolských závěrečných pracích na ČVUT jsou popsány v [Metodickém pokynu č. 1/2009 O dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací](#).

Jak používat ve vlastní práci díla jiných autorů

Texty z děl jiných autorů můžete použít dvojím způsobem - jako přímou citaci (citát), nebo jako parafrázi.

Přímá citace (citát) je doslova převzatý text jiného autora vložený do vlastní práce. Ten je třeba vždy dát do uvozovek (někdy se navíc píše kurzívou), aby byl zřetelně označen. Hned za uvozovkami umístěte odkaz na původní pramen. Citáty by se měly uvádět co nejméně (a pouze v „odůvodněné míře“).

Příklad:

„Plagiátorstvím se rozumí opisování, přebírání a publikování cizích myšlenek či výsledků výzkumu a jejich vydávání za své bez uvedení původního zdroje. Jedná se jak o přestupek proti etickým principům vědecké a publikační činnosti, tak o porušení autorských práv původního autora.“ [2]

Parafráze je přepis myšlenek, závěrů, poznatků jiného autora vlastními slovy. Uvozovky se pak nepoužijí, ale pramen se také musí citovat, a to v místě, kde parafrázovaný text končí.

Příklad:

Plagiátorství je jednak neetické, jednak i protiprávní jednání. Jde o použití cizích prací a jejich vydávání za své [2].

Netextové části děl jiných autorů (obrázky, grafy, tabulky) byste měli použít v původním tvaru a nijak je neměnit (to by se už jednalo o zásah do cizího autorského díla, což podle Autorského zákona je porušení osobnostních práv autora). I u nich musíte umístit odkaz na původní zdroj.

Jak používat ve vlastní práci svá předchozí díla

Zásady jsou stejné, jako při použití děl jiných autorů: přímá citace nebo parafráze, v odůvodněné míře a s odkazem na původní zdroj. Jde o tzv. auto-citace a jejich neuvedení se považuje za auto-plagiátorství.

Základní zásady citování:

- Důsledně citujte všechny použité zdroje, včetně obrázků, grafů a tabulek.
- Citujte pouze literaturu, kterou jste četli, ne kterou citoval někdo jiný.
- Důsledně citujte i použité pasáže přeložené z cizojazyčných zdrojů.
- Využívejte odborné a důvěryhodné zdroje, zdroje s jasným autorstvím, a vždy zvažte, zda je zdroj pro dané téma relevantní.
- Využívejte skripta a učebnice jen jako základní literaturu, pro psaní závěrečné vysokoškolské práce hledejte odborné monografie, články v časopisech a sbornících z konferencí a další druhy odborných dokumentů.
- Nespoléhejte se jen na Wikipedii a Google, ale využívejte [elektronické zdroje zpřístupněné Ústřední knihovnou ČVUT](#) (databáze, e-časopisy, e-knihy).
- Odkazy v textu práce poukazujte na záznamy o použitých zdrojích (citace) v seznamu literatury na konci práce.
- V celé práci zachovávejte jednotný formát a úpravu odkazů v textu a citací v seznamu použité literatury.

Postup při citování

Píšete-li odborný text (knihu, článek do časopisu, příspěvek na konferenci, výzkumnou zprávu, diplomovou práci) musíte se podřídit jistým zásadám, které stanoví např. vydavatel, vysoká škola. Jde jednak o formální úpravu a členění vlastního textu, jednak o vybavení obrázky, rejstříky, anotacemi a abstrakty, a také o uvedení a citování přečtené literatury k předkládanému tématu (jak v tištěné, tak i elektronické formě). Pro tyto účely existují citační normy, které výše uvedené zásady sjednocují, nebo se doporučují pokyny vydavatelů, které buď respektují zvyklosti v daném oboru, nebo časopisu, případně doporučují určité široce užívané citační styly. Ty jsou pak obvykle uváděny v pokynech pro autory a lze je vyhledat na stránkách vydavatelů nebo v časopisech samotných (v angl. označované jako: Information for authors, Draft standard, Draft recommended practice, Style guide, Style format, Reference formats, Citations, Citation guides, Notice to contributors).

Citování použité literatury představuje jednak vytvoření citace (záznam údajů o použitém informačním pramenu), jejich uspořádání do seznamu použité literatury. Ve vlastním textu (v místě, kde např. použijete myšlenku příslušného autora, popisujete jeho metodu nebo se odvoláváte na jeho výsledky) uvádíte odkazy na příslušné prameny ze seznamu literatury.

Citování tedy zahrnuje 3 základní kroky:

1. vytvoření citace
2. uspořádání citací do seznamu použité literatury
3. odkazování v textu na citace v seznamu použité literatury

Od začátku práce na odborném textu je třeba si uvědomit, že odkaz v textu musí korespondovat s citacemi v seznamu, a že i řazení seznamu je formálně předepsáno. Vyberte si proto vhodný způsob citování s ohledem na to, co a kde chcete publikovat. Univerzity obvykle požadují dodržování normy, vydavatelé mají své zavedené citační styly. Je dobré poradit se s vedoucím práce, jakou formou, podle jakého stylu máte ve své bakalářské, diplomové či disertační práci citovat.

Ad 1. Vytvoření citace

K vytvoření citace jsou pro každý typ dokumentu potřeba různé údaje. Citační styly určují, které údaje o dokumentu zapsat, jakou formou a v jaké posloupnosti. Proto vytvářejte citace přesně podle příkladů uvedených v instrukcích pro autory, v příručkách jednotlivých citačních stylů, či v citační normě. V celé práci je třeba zachovávat jednotný styl vytváření citací.

Citaci použitého pramene vytvářejte vždy s tímto pramenem v ruce nebo na displeji. Údaje se z dokumentů přepisují tak, jak jsou uvedeny v originálu. Chybějící údaje nemusíte dohledávat. U online zdrojů uvádějte URL přímo daného textu (článek), ne jenom adresu webového sídla. Uvádějte i obtížněji citovatelné zdroje, jejich formální úpravu konzultujte.

Citaci si můžete stáhnout i z knihovních katalogů, z databází (více [Citační nástroje](#)).

Ad 2. Seznam použité literatury

Seznam citací zdrojů, které jste ke své práci použili, se uvádí na konci hlavního textu před přílohami. Většinou je to samostatná část práce nazvaná Použitá literatura (v angl. References).

Seznam literatury obsahuje všechny prameny, které autor při psaní své práce použil. Nejde tudíž o soupis všech publikací, které se dané problematiky týkají.

Uspořádání seznamu se řídí podle zvoleného způsobu citování v textu. Seznam použité literatury můžete řadit abecedně podle jmen autorů, nebo číselně podle průběžného číslování citací v textu.

- Abecední řazení podle jmen autorů - jednotlivé publikace či jiné zdroje se uvádějí abecedně podle příjmení autora nebo názvu publikace (v případě, že autor není znám).

CALAFIORE, Giuseppe C., Fabrizio DABBENE and Roberto TEMPO. Research on probabilistic methods for control system design. *Automatica*. Elsevier. July 2011, 47(7), 1279-1293. ISSN 0005-1098.

DISTLER, Tobias and Rüdiger KAPITZA. Increasing performance in Byzantine fault-tolerant systems with on-demand replica consistency. In: *Proceedings of the Eurosys' 2011 conference. April 10-April 13, 2011, Salzburg, Austria*.

New York: Association of computer machinery, 2011, pp. 91-105. ISBN 978-1-4503-0634-8.

WHITEHOUSE, D. J. *Handbook of surface and nanometrology*. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2011. ISBN 978-1-4200-8201-2.

Pozn.: U citací řazených podle jmen autorů můžete také uvádět rok vydání hned za jménem autora:

WHITEHOUSE, D. J. (2011). *Handbook of surface and nanometrology*. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press. ISBN 978-1-4200-8201-2.

- Řazení podle průběžného číslování - jednotlivé citace se řadí postupně tak, jak byly za sebou uvedeny v textu. Odkazuje se na pořadová čísla uvedená v seznamu použité literatury.

1. WHITEHOUSE, D. J. *Handbook of surface and nanometrology*. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2011. ISBN 978-1-4200-8201-2.

2. DISTLER, Tobias and Rüdiger KAPITZA. *Increasing performance in Byzantine fault-tolerant systems with on-demand replica consistency*. In: *Proceedings of the Eurosyst' 2011 conference. April 10-April 13, 2011, Salzburg, Austria*. New York: Association of computer machinery, 2011, pp. 91-105. ISBN 978-1-4503-0634-8.

3. CALAFIORE, Giuseppe C., Fabrizio DABBENE and Roberto TEMPO. Research on probabilistic methods for control system design. *Automatica. Elsevier*. July 2011, 47(7), 1279-1293. ISSN 0005-1098.

Ad 3. Odkazy v textu

Odkazem na citaci se odvoláváte na dokument, ze kterého jste při psaní své práce čerpali. Doslovné citace cizího textu nebo i jen jednotlivých výrazů se uvádějí v uvozovkách a k tomu se přiřadí odkaz na citaci. Pokud text není uveden doslova, uvede se odkaz na citaci za příslušnou větu či odstavec, kde jste citovaný dokument použili.

Nejpoužívanější způsoby odkazování na citace v seznamu použité literatury:

- Zkrácené citace v textu (tzv. systém jméno - datum, nebo též Harvard System): většinou se uvádí zkrácená citace: autor, rok vydání, popřípadě strana.

Např.: ... podle Nováka (2009, str. 54) ...

... podle výsledků experimentu (Novák, 2009)...

Soupis citací (seznam použité literatury) na konci hlavního textu se u tohoto způsobu odkazů již nečísluje, pouze se seřadí abecedně.

- Číselné citace (odkaz na číslo citace v seznamu použité literatury):

uvádí se buď jako horní index²² nebo v kulaté (22) či v hranaté závorce [20]. V případě, že odkazujete na konkrétní část v dokumentu, můžete zapsat i čísla stránek.

Např.: ... (22, str. 143)...

Citační styly

Způsoby, jak tvořit citace a jak uvádět odkazy na ně v textu, stanovují různé instrukce. Existují různé styly (formáty), které se ve světě užívají. Ty určují, jakou formou a v jakém pořadí zapisovat údaje v citacích, jak citovat v textu a jak usprádat seznam citací.

Zvyklosti v citování

Vydavatelé některých časopisů a vědecké společnosti vydávající publikace svých oborů doporučují vlastní způsoby citování, které zveřejňují ve svých pokynech pro autory. Příklady:

- pokyny pro autory časopisu [Acta Polytechnica](#) (vydává ÚK ČVUT)
- pokyny pro autory časopisu [Engineering Mechanics](#) (vydává Association for Engineering Mechanics)
- pokyny pro autory časopisu [Chemické listy](#) (vydává Asociace českých chemických společností)
- pokyny pro autory [Journal of Electrical Engineering](#) (vydává Slovenská technická univerzita a Slovenská akadémia vied)
- pokyny ASME pro autory časopisu [Journal of Engineering Materials and Technology](#)
- pokyny pro autory časopisu [Stavební obzor](#) (vydávají stavební fakulty ČVUT, VUT, VŠB-TUO a ČKAIT)
- pokyny pro autory [publikací IEEE](#) (Institute of Electrical and Electronics Engineers)

Nejznámější citační styly

- [Harvard Referencing](#) - způsob citování na mnoha světových univerzitách ([příklad](#))
- [Chicago Manual of Style](#) (CMS) - styl používaný v University of Chicago Press
- [Turabian](#) - styl Chicago pro práce vědců a studentů
- [Vancouver System](#) - styl používaný hlavně v oborech fyzika a medicína ([příklad](#))
- [MLA](#) (Modern Language Association - Purdue University, Indiana, USA)
- [APA Style](#) (American Psychological Association)

Zeptejte se svého vedoucího práce, jakou instrukci (styl, formát) použít k tvorbě citací. Pokud to není stanoveno, používejte mezinárodní normu ČSN ISO 690.

Příklady citačních stylů

Různé styly citování na příkladu časopiseckého článku:

Autoři:	Daniel Meyer-Delius, Wolfram Burgard
Název článku:	Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots
Zdroj:	Robotics and Autonomous Systems, Volume 58, Issue 2, 28 February 2010, Pages 133-139
Druh dokumentu:	článek v časopisu

[Harvard](#) (není nijak spojen s Harvard University)

Zásady:

- 2 autoři - spojka and
- 3 autoři a více - jméno 1. autora et al.
- iniciály křestních jmen autorů

Meyer-Delius, D. and Burgard, W. (2010). Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots. *Robotics and Autonomous Systems* 58(2), pp. 133-139.

[Chicago](#)

Zásady:

- 2 autoři - spojka and
- 3 a více autorů - jméno 1. autora et al.
- příjmení i křestní jména, pokud jsou v originálu dokumentu

Meyer-Delius, D. and Burgard, W. 2010. Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots. *Robotics and Autonomous Systems* 58, no. 2, 133-139.

nebo

Meyer-Delius, Daniel and Wolfram Burgard. 2010. Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots. *Robotics and Autonomous Systems* 58(2): 133-139.

[Vancouver](#)

Zásady:

- do 6 autorů uvádět všechna jména
- více než 6 autorů - prvních 6 jmen et al.
- pouze iniciály křestních jmen bez teček a mezer
- zkratky názvů časopisů (viz příklad)
- u časopisů s průběžným číslováním se nemusí uvádět svazek a číslo

Meyer-Delius D, Burgard W. Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots. *Rob. and Autonom. Syst.* 2010;58(2): 133-139.

[Turabian](#)

Styl pro citování v disertacích a vědeckých pracích (Kate L. Turabian) vychází z Chicago Manual of Style, 15th ed.

Zásady:

- pravidla na jednotlivých univerzitách se mohou lišit
- příjmení a křestní jméno se neodděluje
- křestní jméno se uvádí celé, pokud je v originálu dokumentu
- 2 jména autorů oddělena čárkou a spojena and
- všechna jména autorů se uvádějí oddělená čárkami, poslední čárka a and

Meyer-Delius Daniel, and Burgard Wolfram. 2010. „Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots“. *Robotics and Autonomous Syst.* 58.2 (2010): 133-139.

nebo

Meyer-Delius, Daniel, and Burgard, Wolfram. 2010. Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots. *Robotics and Autonomous Syst.* 58 (February):133-139.

[IEEE](#) (pro publikace vydávané IEEE)

Zásady:

- jména autorů - iniciály jména a příjmení, 3 a více - jméno 1. autora et al.
- zkratky titulů časopisů, název titulu časopisu *kurzívou* (viz příklad)
- název článku v „uvozovkách“

D. Meyer-Delius and W. Burgard, „Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots.“ *Robot. Auton. Syst.*, vol. 58, pp. 133-139, Februar 2010.

[Elsevier](#) - pro časopis Robotics and Autonomous Systems

Zásady: zkratky názvů časopisů (viz příklad)

Meyer-Delius, D. Burgard, W. Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots. *Robot. Auton. Syst.* 58 (2010) 133-139.

[APA](#)

Zásady: iniciály křestních jmen

Meyer-Delius, D. & Burgard, W. (2010). Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots. *Robotics and Autonomous Systems*, 58(2), 133-139.

[MLA](#)

Zásady:

- příjmení a křestní jména autorů
- jména autorů oddělena čárkami, mezi posledními 2 autory čárka and
- titul článku v „uvozovkách“
- název časopisu *kurzívou* (někdy podtrženým písmem)

- datum vydání v kulatých (závorkách)

Meyer-Delius Daniel, and Burgard Wolfram. „Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots“. *Robotics and Autonomous Syst.* 58.2 (2010): 133-139.

ČSN ISO 690

Zásady:

- norma nepředepisuje, ale doporučuje varianty způsobů odkazů i citací
- autor si může vytvořit vlastní míru přesnosti citace, ale tak, aby citovaný dokument bylo možné snadno identifikovat a vyhledat
- v jedné práci musí být zachován jednotný styl (formát)
- příjmení autorů se píše velkými písmeny, u dokumentu s více autory lze zvolit počet jejich jmen pro uvedení v citaci a použít „et al.“ (a další)

MEYER-DELIUS, Daniel and Wolfram BURGARD. Maximum-likelihood sample-based maps for mobile robots. *Robotics and Autonomous Systems*. 2010, vol. 58, issue 2, p. 133-139.

Citační nástroje

Osobní kartotéky

Pro usnadnění práce s citacemi je dobré hned od počátku zapisovat a ukládat si údaje o přečtené literatuře. Účelem je mít po ruce přehled dokumentů, které jste četli, ale i těch, které jsou pro vás zajímavé a dosud jste je nezískali.

Osobní kartotéku si můžete založit pro konkrétní práci, ale i pro svou odbornou činnost vůbec. Údaje o přečtených publikacích můžete doplnit i stručnými poznámkami a výpisy zajímavých pasáží, abyste nezapomněli, čím byla publikace pro vás přínosná. Osobní kartotéka může být v papírové i elektronické formě - seznam, katalog, databáze s vyhledávacím systémem. Radu jak zpracovat a uspořádat svou kartotéku vám mohou poskytnout knihovníci.

Citační manažery - Personal Bibliographic Software (PBS)

Pro tvorbu osobních kartoték existuje i software speciálně vyvinutý k těmto účelům. Jsou to nástroje, které umožňují:

- vytvářet databáze s komfortním vyhledávacím systémem,
- ukládat bibliografické údaje,
- importovat záznamy z elektronických databází i knihovních katalogů,
- kontrolovat duplikáty a pravopis,
- používat předepsané zkratky pro tituly časopisů,
- generovat různé styly a formáty citací,
- sestavovat seznamy citací,
- vkládat citace přímo do dokumentů, a ještě mnohem víc.

Příkladem citačních manažerů jsou komerční [RefWorks](#), [EndNote](#), [Citace PRO](#) či volně dostupné systémy [CiteULike](#), [Mendeley](#) nebo [Zotero](#). Tyto systémy umí jednoduchým způsobem importovat záznamy z databází i dalších zdrojů, třídít a

vyhledávat uložené záznamy a vytvářet soupisy literatury do několika set předdefinovaných formátů a zpřístupňovat je i ostatním uživatelům.

Pro uživatele z ČVUT je k dispozici systém Citace PRO, kam mají předplacený přístup. Vytvoření účtu je velmi jednoduché. Na adrese www.citacepro.com si stačí z nabídky předplatitelů vybrat ČVUT a zadat svoje přihlašovací údaje do USERMAP/KOS. Po přihlášení se dostanete do svého účtu.

Generátory citací

V rámci projektu Bibliografické citace na Masarykově univerzitě v Brně vznikl generátor citací. Na adrese www.citace.com si můžete vygenerovat citace podle údajů zadaných do formuláře podle normy ČSN ISO 690.

Norma ČSN ISO 690

V březnu 2011 vyšlo 3. vydání normy ČSN ISO 690 Informace a dokumentace. Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů.

Tato norma se doporučuje studentům ČVUT pro psaní bakalářských, diplomových a disertačních prací, pokud neurčí vedoucí práce či školitel jiný citační styl.

V normě jsou stanovena obecná pravidla pro psaní údajů zařazených do citací (autor, název, vydání atd.) a je určeno, které prvky popisu jsou povinné a které nepovinné. Stanovena je i formální úprava a struktura citací (v jakém pořadí a v jaké formě se údaje zapisují), dále uspořádání soupisu citací a metody odkazů na citace.

Tištěnou normu a další normy pro psaní odborných textů si můžete vyžádat u pultu ve studovně Ústřední knihovny ČVUT (centrální pracoviště Dejvice, budova Národní technické knihovny, 5. nadzemní podlaží).

Termíny a definice

- Odkaz (angl. citation) je označení použitého zdrojového dokumentu (literatury) v textu, které odkazuje na tento zdroj v seznamu použité literatury.
- Citace (angl. reference), resp. bibliografická citace, je popis použitého dokumentu (citovaného v textu), který je seřazen v seznamu použité literatury na konci práce (případně uveden v poznámce pod čarou). Tento popis obsahuje údaje potřebné k identifikaci a k vyhledání dokumentu, jako je autor, název, rok vydání atd.
- Klíčový název je název časopisu, který má ISSN (International Standard Serial Number).
- Mateřský/zdrojový dokument je termín, který se používá při psaní citací časopiseckých článků, kapitol z knih či příspěvků na konferencích. Pro článek v časopisu je mateřským dokumentem titul časopisu, pro kapitolu v knize je to název knihy a pro příspěvek ve sborníku z konference je to název sborníku z konference, případně název konference.

Základní principy pro vytváření citací

- Norma nepředepisuje konkrétní styl odkazů nebo citací, ale doporučuje různé varianty.

- Příklady uvedené v normě nejsou závazné, pokud jde o styl a interpunkci.
- Autor sám si může určit vhodnou úroveň detailnosti a přesnosti svých citací.
- V jedné publikaci by měl autor vždy dodržovat jednotný styl odkazů i citací.
- Údaje v citacích by měly být dostatečné k jasné identifikaci citovaného dokumentu.

Prvky citací

Základní principy

- Údaje pro citace by měly být převzaty přímo z citovaného dokumentu.
- Údaje převzaté z jiného zdroje, než je citovaný dokument, a údaje dodané tvůrcem citace, by měly být v hranatých závorkách.
- Zkratky popisujících termínů (prvků citací) se řídí normou ČSN ISO 832.
- Další zkratky termínů se používají jen u patentů, edicí, grafických prací a průběžných poznámek (viz norma ČSN ISO 690, bod 15 Specifické kategorie informačního zdroje).
- Zkratky názvů časopisů se řídí normou ČSN ISO 4 (více v bodu [Název](#)).

Zdroje údajů k popisu dokumentu najdete především

- na titulním listu, na obálce, na deskách, v tiráži (na rubu titulního listu nebo na konci knihy)
- na webové stránce, v údajích v zápatí stránky, pod odkazem Impressum atd.
- v doprovodné dokumentaci (např. u CD)

Pořadí údajů v citacích

- A) Jméno tvůrce (tvůrců)
- B) Název, podnázev
- C) Typ nosiče (ne u tištěných materiálů)
- D) Vydání (ne u 1. vydání monografií, u časopisů a článků jen pokud existuje)
- E) Místo vydání a vydavatel (nově u všech druhů dokumentů)
- F) Datum vydání
- G) Standardní identifikátor (např. ISSN, ISBN)
- H) Dostupnost, přístup, umístění (např. URL, URI, DOI u elektronických zdrojů)
- I) Dodatečné informace (poznámka k bližší specifikaci citovaného dokumentu)

A) Autor/Tvůrce

Kromě autora je tvůrcem také kartograf, fotograf, grafik, držitel patentu, vynálezce, tvůrce softwaru, režisér, fotograf, editor, překladatel, vydavatel, zpracovatel atd.

Obecné zásady uvádění jmen tvůrců:

- Pořadí jmen v citaci: příjmení, jméno prvního autora, další autoři stejně nebo i v přirozeném sledu: jméno příjmení (bez oddělení čárkou). Příjmení se uvádí velkými písmeny.

Př. VÍTEK, Jan a Jaroslav PEŠEK. nebo: VÍTEK, Jan a PEŠEK, Jaroslav.

Př. JONES, Joe, Carl SMITH and David HAAS. nebo: JONES, Joe, SMITH, Carl and HAAS, David.

- Jména více tvůrců se uvádějí všechna, pokud je to možné, a oddělují se čárkami. Pokud se všechna jména neuvádějí, použije se zkratka „et al.“ nebo „aj.“

Př. JONES, Joe et al.

Př. MEJZLÍK, Milan aj.

- Jména se uvádějí vždy v té formě, v jaké jsou uvedeni ve zdrojovém dokumentu.

Př. WILLIAMS, M. WILLIAMS, Michael.

- Pokud je uvedena iniciála křestního jména a jméno je známé, může se uvést do hranatých závorek za jméno.

Př. WILLIAMS, M. WILLIAMS, M. [Michael].

- Přídomek ke šlechtickému nebo rodovému jménu se uvádí na konec jména.

Př. VINCI, Leonardo da. ZEPPELIN, Ferdinand von.

- Hodnost, akademický status, titul se uvádějí jen v případě, že jsou potřebné k odlišení dvou osob stejného jména. Pak se umístí za jméno do hranatých závorek.

Př. NOVÁK, Jan [prof.].

- Pokud je tvůrcem organizace nebo skupina lidí, užívá se její jméno psané velkými písmeny a uvádí se na prvním místě (jako tvůrce).

Př. CESNET.

- Díla bez uvedení autora - místo jména se ve stejné formě (velkými písmeny) uvádí název.

Př. ZÁKONÍK PRÁCE.

- U jmen tzv. vedlejších tvůrců (např. překladatel, editor, ilustrátor) se uvádí jejich role.

Př. SMALLWOOD, Carol, ed.

KOPKA, Helmut a Patrick W. DALY. LATEX: *podrobný průvodce*. Z anglického originálu přeložil Jan Gregor.

B) Název

Uvádí se obvykle ve tvaru, v jakém je v citovaném dokumentu, a píše se kurzívou. U časopiseckých článků a příspěvků ve sbornících z konferencí se uvádí kurzívou název mateřského/zdrojového dokumentu - viz příklady níže.

Př. *The plagiarism handbook*.

- Podnázev se uvádí, jen když obsahuje důležitou informaci k obsahu, jinak se vynechá.

Př. *Mechanika tekutin: sbírka příkladů*.

- Překlad názvu se může uvádět za název do hranatých závorek

Př. *Metoda konečných prvků [Finite element methods]*.

- Zkracování názvů časopisů se řídí určitými pravidly:

Klíčové tituly (s přiděleným ISSN) se zkracují podle [Manuálu ISSN](#).

Způsoby zkracování jednotlivých slov v klíčových titulech najdete na webu ISSN pod názvem LTWA online ([List of Title Word Abbreviations](#))

Pozn.: předložky a členy se ve zkrácených názvech neuvádějí

Př. Název: *Journal of Building Performance Simulation*.

Zkrácený název: *J. Build. Perform. Simul.*

Př. Název: *The International Journal of Engineering Education*.

Zkrácený název: *Int. J. Eng. Educ.*

Př. Název: *Elektrische Bahnen*.

Zkrácený název: *Elektr. Bahnen*.

Tituly bez ISSN se mohou zkracovat podle normy ČSN ISO 4. Informace a dokumentace - Pravidla zkracování slov z názvů a názvů dokumentů. 3. vyd. 1999.

- U článků z časopisů se uvádí název článku a název časopisu, který se píše kurzívou. Kurzíva označuje název tzv. mateřského (zdrojového dokumentu), v němž byl příslušný článek uveřejněn. Před názvem časopisu se může uvést předložka „In:“ (jako u kapitol z knih a příspěvků z konferencí).

Př. Výzkum pro moderní obráběcí stroje. *Pražská technika*, 12(3) 2010, s. 23. nebo:

Výzkum pro moderní obráběcí stroje. In: *Pražská technika*. 2010, roč. 12, č. 3, s. 23. (uvádění ročníku, čísla a roku vydání časopisu viz níže)

- U kapitol z knih se uvádí název kapitoly a za předložku „In:“ název monografie, který se píše kurzívou. Kurzíva označuje název tzv. mateřského (zdrojového dokumentu), v němž byla příslušná kapitola vydána.

Př. Helping doctoral students to finish their theses. In: BJÖRK, L., G. BRÄUER, L. RIENECKER and P. S. JÖRGENSEN, eds. Teaching academic writing in European higher education.

- U příspěvků z konferencí se uvádí název příspěvku a pak název konference (sborníku z konference). Může se také použít předložka „In:“. U konferencí pravidelně se opakujících se uvádí i místo a datum konání.

Př. Increasing performance in Byzantine fault tolerant systems with on-demand replica consistency. In: EuroSys'11. Proceedings of the EuroSys 2011 Conference. April 10-April 13, 2011, Salzburg, Austria.

C) Typ nosiče a typ média

- Typ nosiče se uvádí do hranatých závorek za název.

Př. [CD] [DVD] [mapa] [fotografie]

- U elektronických dokumentů se stejným způsobem uvádí typ média.

Př. [online] [disk] [online databáze] [počítačový program]
[elektronická pošta] [audio soubor] [podcast]

D) Vydání

- Uvádí se stejně, jak je uvedeno v citovaném dokumentu.
Př. 2. upravené vyd. 3rd ed. 2nd revised edition.
- První vydání se nemusí uvádět.
- U časopisů a (článků z časopisů) obvykle vydání nebývá uvedeno, není tedy podle čeho je uvádět v citaci.

E) Nakladatelské údaje - místo, vydavatel, datum vydání

- Místo a vydavatel se uvádějí u každého typu dokumentu (i u časopisu nebo elektronického zdroje), pokud jsou tyto údaje známy.
- Uvádějí se v té formě, v jaké jsou v citovaném dokumentu.
- Pokud je více míst vydání nebo více vydavatelů, uvádí se jen první.
- V případě existence více měst stejného jména se u toho méně známého může uvést bližší geografické určení do kulaté závorky.

Př. London (California).

- Pokud není místo vydání uvedeno, může se to uvést do hranatých závorek, případně použít zkratku „bez místa“ [b.m.] nebo „sine loco“ [s.l.].
- Datum vydání by se mělo vždy uvádět.
- Pokud není datum vydání v citovaném dokumentu uvedeno, může se dohledat a uvést do hranatých závorek [2006]. Případně se do hranatých závorek může uvést zkratka „bez roku“ [b.r.], případně „sine anno“ [s.a.].
- Pokud je v citovaném dokumentu uvedeno více roků vydání (např. u dotisků), uvede se obvykle datum dotisku, případně obě data.
- Obvykle se uvádí jen rok, u některých dokumentů i měsíc, případně den (noviny, elektronické zdroje, patenty).
- Pokud se cituje datum copyrightu, uvádí se:

Př. ©2009. c 2009. copyright 2009.

F) Číslování a stránkování a citované části díla

- Počet stran se u monografií neuvádí.
- U kapitol z knih, časopiseckých článků a příspěvků ze sborníků z konferencí se uvádí rozsah stránek kapitoly, článku, příspěvku (od-do).

Př. s. 33-56.

- U článků z časopisů se uvádí svazek, číslo časopisu a stránky. Mohou se použít i jen jejich čísla bez dalšího slovního označení. Číslo svazku (vol.) se pak zvýrazní tučným písmem a číslo časopisu (no.) se dá do kulatých závorek.

Př. vol. 20, no. 4, p. 271-283. 20(4), 271-283.

Př. roč. 19, č. 2, s. 25-36. 19(2), 25-36.

G) Identifikátory

Pokud má citovaný dokument nějaký mezinárodní identifikační kód, uvádí se v citaci za nakladatelské údaje.

ISBN (International Standard Book Number) Př. ISBN 978-80-01-03744-7.	monografie
ISSN (International Standard Serial Number) Př. ISSN 0734-3310.	časopisy, periodika
ISAN (International Standard Audiovizual Number) Př. ISAN 0000-0000-59EA-0000-0-0000-0000-2.	audiovizuální díla
ISMN (International Standard Music Number) Př. ISMN 979-0-060-11561-5.	hudební díla
ISRC (International Standard Recording Code) Př. ISRC BR-BMG-03-00729.	zvuková díla
DOI (Digital Object Identifier) Př. DOI:10.1016/j.automatica.2011.02.029.	autorská díla na internetu
URI (Uniform Resource Identifier) Př. URI: http://en.wikipedia.org/wiki/URI#Examples_of_URI_references	popis i adresa zdroje na Internetu
URL (Uniform Resource Locator) Př. URL: http://en.wikipedia.org/wiki/URL	adresa zdroje na internetu
URN (Uniform Resource Name) Př. URN: urn:issn:0167-6423.	specifikace zdroje na internetu

H) Lokace citovaného dokumentu

Používá se jen v případě, že existuje omezený počet kopií (umělecké dílo, grafika, vzácný tisk, muzejní exponát atd.). Pak se uvádí, kde je dokument uložen, a to za předložku „At:“ nebo „In:“ nebo „V:“. Uvádí se místo (město, instituce, např. muzeum, knihovna), případně nějaká lokační značka (např. signatura).

I) Další všeobecné informace

- Klasifikační systémy určitých dokumentů se uvádějí i s označením klasifikačního systému. U patentů se uvádějí třídy mezinárodního patentového třídění MPT (v angl. IPC - International Patent Classification), u norem třída mezinárodního klasifikačního systému ICS (International Classification for Standards). Zkratka „Int. Cl.“ znamená International Classification.

Př. patenty: Int. Cl.: B 25 J 19/00, B 25 J 9/10.
IPC: B66B 5/06.
MPT: B 25 J 5/00.

Př. normy: ICS: 17.140.30; 93.080.20.

- Rozměry se uvádějí jen výjimečně (grafika, obrazy, mapy) - výška a šířka v mm, formát.

Př. 210 mm x 150 mm.

Př. A5 formát.

J) Specifické kategorie u elektronických zdrojů

- Typ média se uvádí do hranatých závorek, např. [online], [PDF], [podcast]. Přehled typů médií je uveden v bodu C.
- Požadavky na systém (např. u počítačových programů), název operačního programu, verze, vydání, velikost souboru, požadavky na software apod. se umísťují jako poznámka na konec citace do hranatých závorek.
- Datum citování se dává do hranatých závorek a uvádí se zkratkou „vid.“ nebo jiným ekvivalentním termínem, u anglických dokumentů lze použít i dřívější [cit.]. Datum se píše libovolně, ale ve všech citacích v jednom dokumentu stejně.

Př. [vid. 20. června 2011] . [vid. June 20 2011]. [vid. 2011-06-20].

- Dostupnost a přístup se uvádí za „Dostupné z:“. Určuje URL adresu nebo databázi, kde se dá dokument najít, nebo FTP soubor. Může se uvést i DOI. Nepíše se tečka na konci!!!

Př. Dostupné z: doi: 10.1016/j.robot.2005.09.001

Př. Dostupné z: <http://knihovna.cvut.cz/studium/jak-psat-vskp/>

Př. Dostupné z: ScienceDirect.

Může se doplnit i další možnost dostupnosti s návěštím „Rovněž dostupné z:“ nebo „Také dostupné na:“.

Pokud se URL adresa musí rozdělit do více řádek, pak vždy za lomítkem.

Př. Dostupné z: [http://knihovna.cvut.cz/studium/
jak-psat-vskp/](http://knihovna.cvut.cz/studium/jak-psat-vskp/)

U velmi dlouhých adres je možné uvést cestu za návěštím „Cesta:“ nebo „Path:“.

Př. Dostupné z: <http://knihovna.cvut.cz/>. Cesta: Podpora studia, Jak psát VŠKP.

Speciální dokumenty

- Počítačové programy se citují pod jménem tvůrce na 1. místě. Uvádí se verze (pokud je dostupná), datum vydání - to, od kterého byl program uvolněn k užívání.
- AV dokumenty - uvádí se formát jako identifikace k jeho přehrávání.
Př. DVD, 16 mm film, MPEG-4.
- Kartografické dokumenty - uvádí se tvůrce (s návěštím kartograf, sestavil, vyrobil atd.), měřítko, rozměr (výška x šířka), u kruhových map a glóbů se uvádí průměr.
- Filmy, videa, televizní vysílání - na 1. místě se uvádí název, pak tvůrci (prioritně režisér). Datum je rok uvedení v zemi produkce. U programu v rámci seriálu se uvádí název a číslo epizody, název seriálu, vysílající organizace, kanál, datum přenosu.
- Příspěvek jako část programu - cituje se stejně jako příspěvek v tištěném nebo elektronickém zdroji. Uvádí se tvůrce a název příspěvku a za předložku „In:“ název programu a další údaje (organizace, kanál, datum přenosu).

- Grafická díla - tvůrci může být i více osob, pak se uvádějí i s rolemi (malíř, rytec atd.). Může se uvádět lokace (např. muzeum, galerie). Pokud je dílo součástí nějakého dokumentu (knihy, elektronické databáze, online portálu), uvádí se tento zdrojový dokument za předložku „In:“, stejně jako např. u příspěvků z konferencí.
- Hudba - jako tvůrce se uvádí skladatel, dále libretista, hudebník, dirigent atd.
- Patenty - na prvním místě se uvádí jméno majitele (přihlašovatele), pak název patentu, jméno vynálezce, číslo přihlášky, klasifikační třídy patentového třídění, číslo patentu, případně i datum udělení patentu. Pokud se citují přihlášky patentů, je třeba v citaci uvést, že jde o přihlášku (v zahraničních patentech se patentová přihláška označuje PCT, např. PCT/JP2010/000018).
- Normy - na prvním místě se uvádí označení normy (značka a číslo), dále její název, místo a rok vydání. U českých přejetých norem (např. ČSN ISO, ČSN EN) se na konec citace může přidat i třídící znak českého třídění.

Metody odkazování

Jsou to způsoby, jak citovat použité dokumenty v textu, tedy jak a kam psát odkazy. Cituje se jak přesně okopírovaný/opsaný text (přímá citace, citát) i vlastními slovy přepsané myšlenky, závěry atd. (tzv. parafráze).

Metoda „jméno – datum“ (tzv. Harvardský systém)

Odkaz v textu se uvádí ve formě jméno autora a rok vydání.

Př. Hierarchies of abstraction can reduce exponential complexity problems to linear ones (Korf, 1987).

Př. When calculating the initial path (Cagigas and Abascal, 2004), ...

Př. McDowell and Likens (1988) hypothesized

Řazení citací v seznamu literatury: abecedně podle příjmení autorů a vedle je uveden rok vydání.

Př. BEER, Ferdinand, 2009. Vector Mechanics for Engineers: Statics.

Při citování více děl stejného autora je pořadí v seznamu od nejstaršího roku vydání. Při stejném roce vydání se přidává malé písmenko abecedy.

Př. BEER, Ferdinand, 2009a. Vector Mechanics for Engineers: Dynamics.

Nejdříve se řadí díla jednoho autora, pak díla napsaná se spoluautory (řazení podle příjmení 1. spoluautora).

Číselná metoda

Odkaz se uvádí jako číslo v místě, kde bylo použito něco z díla jiného autora. Je to pořadové číslo (tak, jak se postupně v textu díla použilo poprvé) a uvádí se do kulatých nebo hranatých závorek, nebo jako horní index.

Př. (21) [21]²¹

Vedle čísla se může uvádět i číslo stránky, jako přesnější identifikace místa v citovaném dokumentu (může to být zajímavé pro čtenáře).

Př. (21, s. 56)

Řazení citací v seznamu literatury je podle čísel odkazů. Každý citovaný dokument se uvádí v seznamu jen jednou, a pokud se cituje na více místech textu, uvádí se vždy prvně použité pořadové číslo.

Př. 21. BEER, Ferdinand, 2009. Vector Mechanics for Engineers.

Průběžné poznámky

se umísťují na konec stránky pod čarou, na konec kapitoly, nebo na konec textu. Slouží k uvedení různých poznámek, doplnění, vysvětlivek k textu, ale mohou v nich být uvedeny i citované dokumenty.

Odkaz v textu se uvádí stejně jako u číselné metody.

Př. (21) [21] ²¹

Pozor na číslování - zatímco u číselné metody má každý citovaný dokument jen jedno číslo, u metody průběžných poznámek má stejný dokument při další citaci vždy nové pořadové číslo. Celkem je tedy dokument citován v seznamu literatury tolikrát, kolikrát na něj byl v textu uveden odkaz. Při prvním citování jednoho dokumentu se uvádí citace se všemi údaji, při dalším citování stačí zkrácený tvar, případně odkaz na tu první úplnou citaci.

Řazení citací v seznamu při citování pomocí průběžných poznámek je podle pořadových čísel citací v textu.

Seznam literatury (dále se používá Literatura, Použitá literatura, v angl. obvykle References)

- Seznam je umístěn na konci textu. Není účelné rozdělovat přečtené a citované dokumenty na více souborů, např. tištěné zdroje, elektronické zdroje, normy. Čtenář by při prohlížení citovaných dokumentů musel prohlížet několik seznamů a v případě použití metody číselných citací, kde se řadí citované dokumenty podle pořadí citování v textu, by to narušovalo systém citačních odkazů.
- Do samostatného dalšího seznamu je vhodné zařadit jen dokumenty, které autor doporučuje jako zajímavé, ale sám je ve své práci nepoužil. Jedná se spíš o doporučenou literaturu k problematice.
- Seznam se řadí podle zvolené metody odkazů v textu.
 - U číselných odkazů se řadí podle čísel, v pořadí, v jakém byly dokumenty použity.
 - U metody „jméno-datum“ (Harvardský systém) se řadí abecedně podle jmen autorů (nebo např. i organizace, pokud stojí na 1. místě citace/reference jako tzv. původce).
- V případě abecedního řazení doporučuje norma předřazení autorových vlastních prací na začátek abecedního seznamu. V praxi (a v jiných stylech citování) se ale takový způsob většinou neužívá.

Použité a doporučené zdroje

1. BIERNÁTOVÁ, Olga a Jan SKŮPA. *Bibliografické odkazy a citace dokumentů dle ČSN ISO 690 (01 0197) platné od 1. dubna 2011* [online]. Brno: UTB, VUT a Citace.com. [vid 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.citace.com/soubory/csniso690-interpretace.pdf>
2. BRATKOVÁ, Eva. Co přináší třetí vydání mezinárodní normy ISO 690:2010. *Ikaros* [online]. 2010, roč. 14, č. 9. [vid 2016-10-25]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://www.ikaros.cz/co-prinasi-treti-vydani-mezinarodni-normy-iso-6902010>
3. ČSN ISO 690 (01 0197). *Informace a dokumentace. Bibliografické citace - Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů*. Praha: ÚNMZ, 2011.
4. KRATOCHVÍL, Jiří, Petr SEJK, Věra ANTHOVÁ a Marek STEHLÍK. *Metodika tvorby bibliografických citací* [online]. Brno: KUK MU a ÚK Přírodovědecké fakulty MU, 2011. [vid 2016-10-25]. ISSN 1802-128X. Dostupné z: http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/prif/ps11/metodika/web/ebook_citace_2011.html#titulni